A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2009. december 17.*

A T-58/01. sz. ügyben,

a **Solvay SA** (székhelye: Brüsszel [Belgium], képviselik: L. Simont, P.-A. Foriers, G. Block, F. Louis és A. Vallery ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Oliver és J. Currall, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: N. Coutrelis ügyvéd)

alperes ellen

elsődlegesen az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó, 2000. december 13-i 2003/5/EK bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelem (COMP/33.133 – B: nyerssz óda – Solvay, CFK ügy) (HL 2003. L 10., 1. o.), valamint másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírság törlése vagy csökkentése iránti kérelem

* Az eljárás nyelve: francia.

tárgyában folyamatban lévő ügyben

A TÖRVÉNYSZÉK (hatodik tanács),

tagjai: A. W. H. Meij elnök, V. Vadapalas (előadó) és A. Dittrich bírák,

hivatalvezető: K. Pocheć tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. június 26-i és 27-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A felperes Solvay SA egy belga jog szerint működő társaság, amely a gyógyszerészeti, vegyi, műanyag- és feldolgozóágazatban tevékenykedik**.** E vállalkozás többek között nyerssz**ó**dát állít elő.

2 A nyersszóda vagy a természetben fordul elő sziksó formájában (természetes szóda), vagy kémiai eljárással állítható elő (szintetikus szóda). A természetes szóda a sziksó zúzásával, tisztításával és égetésével állítható elő. A szintetikus szóda a közönséges só és a mészkő reakciójából keletkezik az „ammóniaszóda" eljárás segítségével, amelyet a Solvay fivérek dolgoztak ki 1863-ban.

3 A jelen jogvita tárgyát képező tényállás idején a felperes kilenc európai országban, így Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában, Portugáliában és Svájcban létesített kereskedelmi létesítményei révén volt jelen a nyersszóda ágazatában. Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban és Portugáliában termelőlétesítményekkel is rendelkezett. 1988-ban a német piac 52,5 %-ával rendelkezett.

4 A felperesen kívül az 1987. és 1989. közötti időszakban a közösségi gyártók a következők voltak: az Imperial Chemical Industries (a továbbiakban: ICI), a Rhône-Poulenc, az AKZO, a Matthes & Weber, valamint a BASF csoporthoz tartozó Kali & Salz leányvállalata, a Chemische Fabrik Kalk (a továbbiakban: CFK). Éves termelési kapacitásuk a következőképpen alakult: Rhône-Poulenc: 580 000 tonna, AKZO: 435 000 tonna, Matthes & Weber: 320 000 tonna, CFK: nagyjából 260 000 tonna.

5 1989 áprilisában az Európai Közösségek Bizottsága vizsgálatokat kezdett különböző közösségi nyersszóda gyártóknál az [EK 81.] és [EK 82. cikk] végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o., magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) tényállás idején hatályos változata 14. cikkének (3) bekezdése alkalmazásában. Az érintett társaságok helyiségeiben számos iratot foglaltak le.

6 1990. február 19-én a Bizottság a 17. rendelet 3. cikkének (1) bekezdése címén hivatalból megindította az eljárást a felperes, az ICI és a CFK ellen.

7 1990. március 13-án a Bizottság kifogásközlést küldött a felperesnek, az ICI-nek és a CFK-nak. Az egyes társaságok kizárólag a kifogásközlés őket érintő jogsértésekre vonatkozó részét vagy részeit kapták kézhez, amelyekhez mellékletként csatolásra kerültek a rájuk vonatkozó terhelő bizonyítékok.

8 A Bizottság a kifogásközlésben foglalt jogsértések egészére vonatkozóan mindössze egy aktát állított össze.

9 A jelen ügy vonatkozásában a Bizottság a kifogásközlés „Solvay/CFK megállapodás" című III. fejezetében megállapította, hogy a felperes és a CFK az EK 81. cikket sértő megállapodásban és/vagy összehangolt magatartásban vett részt.

10 1990. május 28-án a Bizottság által emelt kifogásokra válaszolva a felperes benyújtotta írásos észrevételeit.

11 1990. december 19-én a Bizottság elfogadta az [EK 81. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/298/EGK bizottsági határozatot (IV/33.133 – B: nyersszóda – Solvay, CFK ügy) (HL 1991. L 152., 16. o.). A Bizottság a 1991. március 1-i levelével közölt határozatban megállapította, hogy „[a felperes] és a CFK megsértette az [EK 81. cikk] rendelkezéseit, mivel nagyjából 1987-től a mai napig piacfelosztásra irányuló megállapodásban vett részt, amelynek alapján [a felperes] a CFK részére a CFK által 1986-ban elért eladások alapján kiszámított éves minimális szódaeladási tonnamennyiséget garantált Németországban, és a CFK valamennyi veszteségét kompenzálta azáltal, hogy a garantált minimális eladás eléréséhez szükséges tonnamennyiséget felvásárolta tőle". A Bizottság a felperessel szemben 3 millió ECU, míg a CFK-val szemben 1 millió ECU összegű bírságot szabott ki.

12 Ugyanazon a napon a Bizottság elfogadta az [EK 81. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/297/EGK bizottsági határozatot (IV/33.133 – A : nyersszóda – Solvay, ICI ügy) (HL 1991. L 152., 1. o.), amelyben megállapította, hogy „[a felperes] és az ICI megsértette az [EK 81. cikk] rendelkezéseit, mivel 1973. január 1-jétől legalább a jelen eljárás megindításáig összehangolt magatartásban vett részt, amellyel a Közösségen belüli szódaeladásaikat saját belső piacaikra – vagyis a [felperes] kontinentális Nyugat-Európára, az ICI pedig az Egyesült Királyságra és Írországra – korlátozta". A Bizottság a felperessel és az ICI-vel szemben egyenként 7 millió ECU összegű bírságot szabott ki.

13 Ugyanazon a napon a Bizottság továbbá elfogadta az [EK 82. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/299/EGK bizottsági határozatot (IV/33.133 – C : nyersszóda – Solvay ügy) (HL 1991. L 152., 21. o.), amelyben megállapította, hogy „[a felperes] megsértette az [EK 82. cikk] rendelkezéseit, mivel nagyjából 1983-tól a mai napig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást folytatott, amely abban állt, hogy […] olyan megállapodást kötött ügyfeleivel, amely arra kötelezte őket, hogy szódaszükségletüket teljes egészében vagy jelentős részben határozatlan vagy túlzottan hosszú ideig [tőle] szerezzék be, az ügyfelek szerződéses alap tonnamennyiségét elhanyagolható mértékben meghaladó mennyiség után is jelentős árengedményeket és egyéb anyagi ösztönzőket nyújtott annak biztosítására, hogy az ügyfelei szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben [tőle] szerezzék be, és az árengedményt az ügyfelek ahhoz való hozzájárulásától tette függővé, hogy szükségleteiket teljes egészében [tőle] szerezzék be". A Bizottság a megállapított jogsértés miatt a felperessel szemben 20 millió ECU összegű bírságot szabott ki.

14 Ugyanazon a napon a Bizottság elfogadta továbbá az [EK 82. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/300/EGK bizottsági határozatot (IV/33.133 – D : nyersszóda – ICI ügy) (HL 1991. L 152., 40. o.), amelyben megállapította, hogy „az ICI megsértette az [EK 82. cikk] rendelkezéseit, mivel nagyjából 1983-tól a mai napig a verseny kizárására vagy jelentős korlátozására irányuló magatartást folytatott, amely abban állt, […] hogy elhanyagolható tonnamennyiségű eladás vonatkozásában is jelentős árengedményeket és egyéb anyagi ösztönzőket nyújtott annak biztosítására, hogy az ügyfelei szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben az ICI-től szerezzék be, hogy biztosította, hogy az ügyfelek hozzájáruljanak, hogy szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben az ICI-től szerezzék be, vagy a versenytársaknál történő vásárlásaikat meghatározott mennyiségre korlátozzák, [és] legalább egy esetben az árengedmény és egyéb anyagi ösztönzők nyújtását az ügyfél ahhoz való

hozzájárulásától tette függővé, hogy szükségleteit teljes egészében az ICI-től szerezze be". A Bizottság az ICI-vel szemben 10 millió ECU összegű bírságot szabott ki.

15 1991. május 2-án a felperes keresetet nyújtott be a Törvényszékhez a 91/298 határozat megsemmisítése iránt. Ugyanazon a napon a felperes kérte a 91/297 határozat és a 91/299 határozat megsemmisítését is. 1991. május 14-én az ICI kérte a 91/297 határozat és a 91/300 határozat megsemmisítését. A CFK nem terjesztett elő kérelmet, és megfizette a 91/298 határozatban vele szemben kiszabott egymillió ECU összegű bírságot.

16 A T-31/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletével (EBHT 1995., II-1821. o., a továbbiakban: Solvay II-ítélet) a Törvényszék megsemmisítette a 91/298 határozat felperest érintő részét, mivel az említett határozat hitelesítésére a felperessel való közlését követően került sor, amely az EK 230. cikk értelmében lényeges eljárási szabály megsértésének minősül.

17 Továbbá ugyanazon a napon a Törvényszék a T-32/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítéletével (EBHT 1995., II-1825. o.) (a továbbiakban: Solvay III-ítélet) megsemmisítette a 91/299 határozatot, a T-37/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítéletével (EBHT 1995., II-1901. o.) (a továbbiakban: ICI II-ítélet) pedig a 91/300 határozatot a megtámadott határozatok szabálytalan hitelesítése miatt. Emellett a Törvényszék a T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítéletével (EBHT 1995., II-1775. o.) (a továbbiakban: Solvay I-ítélet), illetve a T-36/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítéletével (EBHT 1995., II-1847. o.) (a továbbiakban: ICI I-ítélet) megsemmisítette a 91/297 határozat fenti két ügy felpereseit érintő részét az iratbetekintési joguk megsértése miatt.

18 A Bíróság Hivatalához 1995. augusztus 30-án érkezett beadványaiban a Bizottság fellebbezést nyújtott be a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet és a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay III-ítélet és ICI II-ítélet ellen.

19 A C-286/95. P. sz., Bizottság kontra ICI ügyben 2000. április 6-án hozott ítéletével (EBHT 2000., I-2341. o.), valamint a C-287/95. P. és C-288/95. P. sz., Bizottság kontra Solvay egyesített ügyekben hozott ítéletével (EBHT 2000., I-2391. o.) a Bíróság elutasította a fenti 17. pontban hivatkozott ICI II-ítélet, a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet és a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay III-ítélet elleni fellebbezést.

20 2000. december 12-én, kedden az egyik sajtóügynökség az alábbi szövegű közleményt tette közzé:

„Az Európai Bizottság az Európai Unió versenyjogi jogsértése miatt […] szerdán bírságot szab ki a Solvay SA és Imperial Chemical Industries plc vegyipari társaságokkal szemben, jelentette be kedden egy szóvivő.

A nyersszóda piacán fennálló állítólagos erőfölénnyel való visszaélés miatti bírságokat eredetileg tíz évvel ezelőtt szabták ki, de a legmagasabb szintű európai Bíróság eljárási okok miatt megsemmisítette azokat.

»A Bizottság szerdán meg fogja hozni ugyanazt a határozatot, de most már helyes formában«, jelentette ki a szóvivő.

»A határozat lényegét a társaságok sosem vitatták. Ismét elfogadjuk ugyanazt a határozatot«, mondta."

21 2000. december 13-án a Bizottság elfogadta az [EK] 81. cikk alkalmazására vonatkozó 2003/5/EK határozatot (COMP/33.133 – B: nyersszóda Solvay, CFK ügy) (HL 2003. L 10., 1. o., a továbbiakban: megtámadott határozat).

22 Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta továbbá az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó 2003/6/EK határozatot (COMP/33.133 – C: nyersszóda – Solvay ügy) (HL 2003. L 10., 10. o.) és az [EK] 82. cikk alkalmazására vonatkozó 2003/7/EK határozatot (COMP/33.133 – D: nyersszóda – ICI ügy) (HL 2003. L 10., 33. o.).

23 A megtámadott határozat rendelkező része így szól:

„1. cikk

A Solvay […] megsértette az [EK 81. cikk] rendelkezéseit, mivel nagyjából 1987-től legalább 1990 végéig részt vett valamely piacfelosztásra irányuló megállapodásban, amelynek alapján a Solvay a CFK részére a CFK által 1986-ban elért eladások alapján kiszámított éves minimális szódaeladási tonnamennyiséget garantált Németországban, és a CFK valamennyi veszteségét kompenzálta azáltal, hogy a garantált minimális eladás eléréséhez szükséges tonnamennyiséget felvásárolta tőle.

2. cikk

A Bizottság az 1. cikkben meghatározott jogsértés miatt a Solvay-jal szemben 3 millió euró összegű bírságot szab ki.

[…]”

24 A megtámadott határozat megfogalmazása gyakorlatilag megegyezik a 91/298 határozatéval. A Bizottság pusztán néhány szerkesztési módosítást hajtott végre, és a határozatot új, „Az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtti eljárások” című résszel egészítette ki.

25 A megtámadott határozat ezen új részében a Bizottság a T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletre (EBHT 1999., II-931. o., a továbbiakban: a Törvényszék PVC II-ítélete) hivatkozva úgy ítélte meg, hogy „jogában áll ismét meghozni egy tisztán eljárásjogi hibák miatt megsemmisített határozatot, anélkül hogy köteles lenne új közigazgatási eljárást lefolytatni”, és hogy „nem köteles új meghallgatást tartani, ha az új határozat szövege nem tartalmaz az első határozatban foglaltaktól eltérő kifogásokat” (a (70) preambulumbekezdés).

26 A Bizottság a megtámadott határozatban továbbá hozzáfűzte, hogy az eljárások időtartamának korlátozásáról, valamint az Európai Gazdasági Közösség szállításra és versenyre vonatkozó szabályai alapján kezdeményezett szankciók végrehajtásáról [helyesen: az Európai Gazdasági Közösség szállításra és versenyre vonatkozó szabályai alapján kezdeményezett eljárásoknak és meghozott szankciók végrehajtásának elévüléséről] szóló, 1974. november 26-i 2988/74/EGK tanácsi rendelet (HL L 319., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 61. o.) 3. cikke alkalmazásával az elévülési időt meg kell hosszabbítani azzal az időtartammal, amíg a 91/298 határozat elleni jogorvoslati eljárás folyamatban volt a Törvényszék és a Bíróság előtt (a (75) és (76) preambulumbekezdés). A jelen ügy körülményeire tekintettel a Bizottság tehát úgy vélte, hogy 2004 szeptemberéig hozhat új határozatot (a (78) preambulumbekezdés). A megtámadott határozat (70) preambulumbekezdésében továbbá megjegyezte, hogy nem sérülnek a védelemhez való jogok, ha az új határozatot ésszerű határidőben hozza meg.

27 Ami magát a jogsértést illeti, a Bizottság a megtámadott határozatban kifejtette, hogy a felperes és a CFK között olyan egyeztetés vagy megállapodás jött létre, amelynek értelmében a felperes a német piacon éves eladási minimumot garantált a CFK részére.

Amennyiben a CFK eladásai Németországban a garantált minimum alá estek, a felperes köteles volt a „hiányt felvásárolni” a CFK-tól (a (42) preambulumbekezdés). A Bizottság álláspontja szerint a CFK-nak garantált eladások mértékét kezdetben 179 000 tonnában határozták meg, amely mennyiség valószínűleg a CFK 1986-ban elért németországi eladásain alapul, majd ezt követően e mennyiséget 1989-ben az 1988-as évre vonatkozó visszamenőleges kompenzációs mechanizmussal 190 000 tonnára emelték (a (43),(45) és (46) preambulumbekezdés).

28 A Bizottság a megtámadott határozatban hivatkozik továbbá egy 1989. március 14-én megtartott találkozóra, amelyen egyrészről a CFK-nak, illetve anyavállalatának, a Kali & Salz-nak, másrészről a felperes leányvállalatának, a Deutsche Solvay Werkének (DSW) a magas beosztású képviselői vettek részt. A Bizottság álláspontja szerint rendkívül sokatmondó volt az, hogy erről a találkozóról semmilyen beszámoló vagy hivatalos jegyzőkönyv nem készült. A Bizottság ugyanakkor hozzátette, hogy egy kézzel írott rövid feljegyzés lefoglalásra került a DSW-nél (a (47) preambulumbekezdés).

29 A Bizottság a megtámadott határozatban megjegyezte, hogy e megállapodás célja nyilvánvalóan a piac mesterséges stabilitásához szükséges feltételek megteremtése, és a felperes által ártalmatlannak tekintett árazási gyakorlathoz való visszatérés volt, amelynek ellentételezéseként a CFK részére minimumrészesedést garantált a német piacon. A Bizottság hozzátette továbbá, hogy a CFK által el nem adott tonnamennyiség piacról való kivonásával a felperes biztosította, hogy a verseny ne csökkentse az árszínvonalat. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a szóban forgó „kartell” típusú megállapodások – amelyeket végrehajtottak, és amelyekkel elérték a kívánt hatást – az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében jellegüknél fogva korlátozták a versenyt (az (55)–(58) preambulumbekezdés).

30 A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás tekintetében a Bizottság a megtámadott határozatban úgy ítélte meg, hogy az a tény, miszerint a garantált minimális tonnamennyiség kizárólag a német piacon történő eladásokra vonatkozott, semmilyen szempontból nem akadályozta az EK 81. cikk alkalmazását. A Bizottság álláspontja szerint a felperes brüsszeli tevékenységei tekintetében is világossá vált, hogy ez a megállapodás a közösségi szódapiac ellenőrzésére irányuló általános politika részét képezte, és hogy a felperes és a CFK között létrejött megállapodás célja nem pusztán a versenynek a Közösségben való jelentős csökkentése volt, hanem egyúttal a piaci szerkezet merevségének fenntartása és annak nemzeti határok mentén történő elkülönítése is. A Bizottság továbbá úgy ítélte meg, hogy a megállapodás hiányában

igencsak valószínű, hogy a felperes által a garancia alkalmazásával felvásárolt tonnamennyiség a Közösség más piacain került volna eladásra (az (59) preambulumbekezdés).

31 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a felperes és a CFK megsértette az EK 81. cikket azzal, hogy „nagyjából 1986-tól 1990 végéig" részt vettek ebben a megállapodásban (a (60) preambulumbekezdés).

32 A felperessel és a CFK-val szemben kiszabott bírságok tekintetében a Bizottság a megtámadott határozatban kimondta, hogy a jogsértés „súlyos" volt, mivel a piacfelosztási megállapodások jellegüknél fogva jelentősen korlátozták a versenyt. A jogsértés időtartamára vonatkozóan a Bizottság a bírságok összegét arra tekintettel számította ki, hogy a megállapodást valamikor az 1987. év folyamán kötötték (a (62) és (63) preambulumbekezdés).

33 A megtámadott határozatból az is kitűnik továbbá, hogy a bírság összegének megállapításakor a Bizottság figyelembe vette a felperes – mint a legnagyobb németországi és közösségi termelő – piaci erőfölényét (a (64) preambulumbekezdés). A Bizottság megállapította továbbá, hogy a jogsértést szándékosan követték el, és hogy a két félnek teljes mértékben tudatában kellett lennie annak, hogy megállapodásuk összeegyeztethetetlen a közösségi joggal (a (65) preambulumbekezdés).

34 Végül a Bizottság a megtámadott határozatban rámutatott, hogy a felperessel szemben a Bizottság már több ízben szabott ki jelentős bírságot a vegyiparban történt összejátszás miatt.

35 2000. december 13-án a Bizottság továbbá egy olyan sajtóközleményt tett közzé, amelyben kijelentette, hogy olyan határozatot fog hozni, amelyben a felperessel

és az ICI-vel szemben olyan mértékű bírságokat fog kiszabni, amelyek összege megegyezik a velük szemben eredetileg a „nyersszóda”-ügyekben kiszabott bírságok összegével.

Eljárás

36 A Törvényszék Hivatalához 2001. március 12-én benyújtott keresetlevelével a felperes előterjesztette a jelen keresetet.

37 Az ügyet 2001. május 8-án a Törvényszék negyedik tanácsának osztották ki, és kinevezték az előadó bírót.

38 A Törvényszék jóváhagyását követően a felperes 2002. december 6-án, a Bizottság pedig 2002. december 23-án benyújtotta a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletével kapcsolatban (EBHT 2002., I-8375. o., a továbbiakban: a Bíróság PVC II-ítélete) a jelen ügyben levonandó következtetésekre vonatkozó észrevételeiket.

39 Mivel 2003. október 1-jén módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, az előadó bírót az első tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet 2003. október 8-án e tanács elé utalták.

40 2003. december 19-én a Törvényszék felhívta a Bizottságot a kifogásközlésnek és mellékleteinek, valamint az ügy aktájának tartalmát képező iratokról szóló részletes lista benyújtására. E listának az egyes iratok szerzőjének, jellegének és tartalmának felismerésére alkalmas rövid utalást kellett tartalmaznia. A Törvényszék arra is felhívta

a Bizottságot, hogy jelölje meg számára, hogy a fenti iratok közül melyek voltak hozzáférhetők a felperes számára a közigazgatási eljárás alatt.

41 2004. február 13-án a Bizottság benyújtotta a kifogásközlést és annak mellékleteit, valamint a kért listát. A Törvényszék utolsó kérésének teljesítésére további határidőt kért.

42 2004. március 10-i levelében a Bizottság pontosította, hogy a közigazgatási eljárás során a felperes hozzáfért a kifogásközlést alátámasztó és ahhoz csatolt dokumentumokhoz. Egyébiránt utalt az akta tartalmát képező 65 „részaktára", amelyek közül 22 „részakta" a felperes vagy valamelyik leányvállalata székhelyéről származott (ti. a 2–14., a 24–27., az 50–52. és a 62–65. sz. „részakta" és a 61. sz. „részakta" egy része). A Bizottság álláspontja szerint az 1990-ben lefolytatott eljárás során betartotta az iratbetekintési jogra vonatkozó akkori ítélkezési gyakorlatot. Hozzátette, hogy a vizsgálati akta újraolvasása után semmi sem utalt arra ebben a szakaszban, hogy a felperes védelemhez való joga sérült volna a közigazgatási eljárás során, még akkor sem, ha vizsgálati aktát az iratbetekintési jogra vonatkozó későbbi ítélkezési gyakorlat fényében vizsgáljuk.

43 2004. június 21-én kelt levelében a Bizottság benyújtotta a Törvényszék Hivatalához a közigazgatási eljárás aktája tartalmát képező iratok felülvizsgált listáját, amely szélesebb körű volt a 2004. február 13-án benyújtottnál. Az előző listához hasonlóan ez a felülvizsgált lista is hivatkozott 65 „részaktára". Felsorolt továbbá néhány iratot, amelyek nagyrészt az Oberland Glas társaságtól származtak.

44 2004. július 21-én kelt levelében a Törvényszék felhívta a felperest arra, hogy jelölje meg a felülvizsgált felsorolást tartalmazó listában szereplő azon iratokat, amelyekről nem kapott értesítést a közigazgatási eljárás során, és azokat, amelyek véleménye szerint védekezése szempontjából hasznos elemeket tartalmazhatnak.

45 2004. szeptember 29-én kelt levelében a felperes hangsúlyozta, hogy a felülvizsgált lista hiányos és pontatlan. Megjelölte továbbá a felülvizsgált listában felsorolt azon dokumentumokat, amelyek hasznosnak tűntek védekezése szempontjából, és amelyekbe bele kívánt tekinteni. Álláspontja szerint ezek az iratok segítségére lehettek a szóban forgó megállapodás tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatására vonatkozó érvelésének kidolgozásában.

46 Mivel a Törvényszék tanácsainak összetétele 2004. szeptember 13-tól módosult, az előadó bírót az új összetételű negyedik tanácsba osztották be, és következésképpen a jelen ügyet 2004. október 7-én e tanács elé utalták.

47 2004. december 17-én a Törvényszék felhívta a Bizottságot, hogy nyújtsa be a Hivatalhoz a felperes 2004. szeptember 29-én kelt levelében említett iratok bizalmas és nem bizalmas változatát.

48 2005. január 28-án kelt levelében a Bizottság benyújtotta a Törvényszék Hivatalához az akta kért iratainak bizalmas változatát. További határidőt kért az esetleges nem bizalmas változat benyújtására, mivel az érintett vállalkozásokkal egyeztetni kellett a bizalmasság fenntartására irányuló érdekeikről. A Bizottság továbbá a következőket jegyezte meg:

„[A] lista, bár [tartalmazza] a jelenleg [a Bizottság] birtokában lévő valamennyi aktát, nem foglalja magában valamennyi, a Törvényszék előtt az első nyersszóda-ügyben említett aktát. Néhány hiányzó akta a hosszas keresés ellenére továbbra is fellelhetetlen maradt”.

49 2005. március 15-én kelt levelében – azt követően, hogy jelezte, hogy az érintett vállalkozások nem kérték az iratok bizalmas kezelését – a Bizottság az alábbi észrevételeket tette:

„A fellelhetetlen akták vonatkozásában a Bizottság sajnálatát fejezi ki, hogy a Törvényszék kérdéseire nem tud teljes mértékben megbízható választ adni.

A jelenleg a Bizottság birtokában lévő közigazgatási eljárás aktája ([azaz] a vizsgálat megindításától a kifogásközlés elküldéséig lezajlott eljárást felölelő akta) az 1989 szeptemberéig tartó időszakot felölelő 65 számozott iratrendezőből, valamint a 71. számot viselő aktából áll, amely az 1990-es kifogásközléseket és azok mellékleteit, valamint egy számozatlan, »Oberland Glas« elnevezésű iratrendezőt tartalmaz. Valószínű tehát, hogy öt iratrendező hiányzik.

A hiányzó iratrendezők tartalma vonatkozásában a Bizottság sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy lehetetlenné vált az eltűnt iratok teljes listájának összeállítása, mivel az iratrendezők tárgymutatói is fellelhetetlenek. Ennek ismeretében okkal feltételezhető, hogy legalább néhány közülük tartalmazta a 17. rendelet 11. cikke értelmében folytatott levelezést, amely összhangban van a Bizottság által a Törvényszéknek a közigazgatási aktával kapcsolatban 1990-ben előterjesztett magyarázattal. Például valószínű, hogy az […] ICI által a Bizottság 1989. június 19-i információkérésre adott válasz is a hiányzó akták részét képezi: ez az ICI-hez intézett információkérés szerepel a jelenleg is a Bizottság birtokában lévő közigazgatási eljárás aktájában, de a válasz hiányzik.”

50 2005. április 14-én a felperes a Törvényszék Hivatalában megtekintette a 2004. szeptember 29-én kelt levelében említett iratokat.

51 2005. július 15-én a felperes előterjesztette az arra vonatkozó észrevételeit, hogy a megtekintett iratokat mennyiben találta hasznosak védekezése szempontjából. A Bizottság 2005. november 17-én válaszolt a felperes észrevételeire.

52 Az eredetileg kijelölt előadó bíró szolgálati viszonyának megszűnése folytán a Törvényszék elnöke 2006. június 22-i határozatával új előadó bírót nevezett ki.

53 Mivel 2007. szeptember 25-én módosult a Törvényszék tanácsainak összetétele, az előadó bírót a hatodik tanácsba osztották be, következésképpen a jelen ügyet 2007. október 5-én e tanács elé utalták.

54 2008. február 12-én Tchipev bíró akadályoztatása miatt a Törvényszék elnöke a Törvényszék eljárási szabályzata 32. cikkének 3. §-a alapján a tanács létszámának kiegészítése érdekében Dittrich bírót jelölte ki.

55 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (hatodik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott, és az eljárási szabályzat 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében 2008. május 5-én írásban kérdéseket tett fel a felperesnek és a Bizottságnak. A felek azokra az előírt határidőn belül válaszoltak.

56 A 2008. június 26-i tárgyaláson a Törvényszék meghallgatta a felek szóbeli előadásait és a kérdésekre adott válaszait.

A felek kérelmei

57 A felperes keresetében azt kéri, hogy a Törvényszék:

– elsődlegesen az időmúlásra tekintettel állapítsa meg az eljárás elévülését, továbbá a megtámadott határozatot mindenesetre semmisítse meg;

– másodlagosan állapítsa meg, hogy a Bizottság bírságkiszabási joga elévült, és mindenesetre a megtámadott határozat 2. cikkét semmisítse meg annyiban, amennyiben az vele szemben 3 millió eurós bírságot szab ki;

– harmadlagosan állapítsa meg, hogy vele szemben bírság kiszabásának nincs helye, vagy legalábbis jelentősen csökkentse azt;

– bizonyításfelvétel címén utasítsa a Bizottságot a megtámadott határozat elfogadására vonatkozó valamennyi belső irat, különösen a biztosok testülete valamennyi olyan ülésének jegyzőkönyvének benyújtására, amelynek során a megtámadott határozatot megvitatták;

– utasítsa a Bizottságot a COM/33.133 ügyre vonatkozó aktájához tartozó valamennyi irat csatolására;

– a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

58 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet mint megalapozatlant;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

59 A felperes kérelmei elsődlegesen a megtámadott határozat megsemmisítésére, másodlagosan pedig az említett határozattal vele szemben kiszabott bírság eltörlésére vagy csökkentésére irányulnak.

1. *A megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kérelemről*

60 A felperes a megtámadott határozat megsemmisítésére vonatkozóan lényegében négy jogalapot vet fel. Ezek elsődlegesen az időmúlásra, másodlagosan az alapvető eljárási szabályok megsértésére, harmadlagosan a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára, negyedlegesen pedig az iratbetekintési jog megsértésére vonatkoznak.

Az időmúláson alapuló első jogalapról

61 Az első jogalap két részre oszlik; az egyik a 2988/74 rendeletben foglalt elévülési szabályok téves alkalmazására, a másik az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének megsértésére vonatkozik.

Az elévülési szabályok téves alkalmazására vonatkozó első részről

– A felek érvei

62 A felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság elévülési szabályok betartására vonatkozó érvelése ellentétben áll a 2988/74 rendelet szövegével és szellemével.

63 A felperes álláspontja szerint a Bizottság által 1995. augusztus 30-án benyújtott fellebbezés – amelynek a Bíróság alapokmányának 60. cikke értelmében nincs felfüggesztő hatálya – tárgya nem a visszaható hatállyal megsemmisített 91/298 határozat, hanem a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet volt. **A** Bíróság alapokmányának 58. cikke értelmében ugyanis a fellebbezési eljárás jogkérdésekre korlátozódik, és a Bíróság a jogszerűséget vizsgálja felül, miközben a ténykérdések tekintetében a Törvényszék szabad mérlegelésére támaszkodik**.**

64 Ugyan a 2988/74 rendelet 3. cikkében szereplő „Bíróságon folyamatban lévő eljárást" úgy kell értelmezni, hogy az a Törvényszékre is vonatkozik, ám a kétfokú bírósági eljárás bevezetése nem teszi lehetővé az elévülés nyugvása időtartamának kiterjesztését egy olyan eljárásra, amelynek tárgya nem a megtámadott határozat. Egyébként az az állítás, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikke az elévülés nyugvását foglalja magában a fellebbezési

eljárás időtartamára nézve, ahhoz vezetne, hogy ismét hatályosnak tekintenénk egy ab initio megsemmisített határozatot, amely precedens nélküli lenne a tagállamok közös gyakorlatában.

65 A Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 1098. pontjára hivatkozva a felperes rámutat arra, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikkének célja az elévülés nyugvásának lehetővé tétele olyan esetben, amikor a Bizottság objektív, neki be nem tudható okokból akadályoztatva van, abban az esetben is, ha valamely jogorvoslat folyamatban van. A felperes úgy véli, hogy a jelen ügyben a Bizottság addig hivatkozhatott akadályoztatására, amíg a kereset elbírálása a Törvényszék előtt folyamatban volt. Ezzel szemben a Törvényszék ítéletének kihirdetését követően a Bizottság az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének betartására is figyelemmel új határozatot hozhatott volna. A Bizottság fellebbezés benyújtásával tehát kockáztatta a határozathozatalra vonatkozó jogosultságának elévülését, noha tudomással bírt a Bíróság C-137/92. P. sz., Bizottság kontra BASF és társai ügyben 1994. június 15-én hozott ítéletéről (EBHT 1994., I-2555. o.), amely a biztosok testülete által elfogadott jogi aktusok hitelesítésének hiányáról rendelkezett. Ennélfogva a Bizottság tétlensége azalatt, hogy fellebbezése folyamatban volt a Bíróság előtt, semmiféle objektív indokkal nem igazolható.

66 Következésképpen csupán a Törvényszék előtt folyamatban volt eljárás időtartama vehető figyelembe az elévülési időt meghosszabbító tényezőként. Ez az eljárás 2000. január 15-én, jóval a megtámadott határozat meghozatala előtt befejeződött.

67 A felperes rámutat továbbá, hogy a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II.-ítéletével ez az értelmezés nem ellentétes. A hivatkozott ítélet alapjául szolgáló ügyben ugyanis a Bizottság új határozatát az ötéves határidőnél rövidebb, csak a Törvényszék előtt folyamatban lévő eljárásra vonatkozó „felfüggesztés időtartamával” meghosszabbított határidőben fogadta el. A Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében tehát nem vizsgálta azt a kérdést, hogy valamely fellebbezés a 2988/74. rendelet 3. cikke értelmében felfüggesztő hatályú-e.

68 Válaszában a felperes hozzáfűzi, hogy a Bizottság által előterjesztett álláspont – amelyet a Bíróság a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítéletben nem hagyott helyben – teljesen megfosztaná a hivatkozott Solvay II-ítéletet hatályától, ami sértené ezen ítélet jogerejét. Egyébiránt a 2988/74 rendelet 3. cikkének olyan kiterjesztő értelmezése, amely azokat a helyzeteket is magában foglalná, amikor a Bizottság nincs akadályoztatva a cselekvésben, ellentétes lenne a jogbiztonság elvével.

69 Végül a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletét követően benyújtott észrevételeiben a felperes fenntartja, hogy a jelen ítélet alapjául szolgáló ügyben sem a Törvényszéknek, sem a Bíróságnak nem állhatott szándékában azon kérdés vizsgálata, hogy a Bizottságnak a Törvényszék megsemmisítést kimondó ítélete ellen benyújtott fellebbezése felfüggeszti-e az elévülést a fellebbezési eljárás időtartama alatt.

70 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érvelést.

– A Törvényszék álláspontja

71 Előzetesen hangsúlyozni kell, hogy a 2988/74 rendelet teljes körű szabályrendszert alkotott, részletekbe menően szabályozva azon határidőket, amelyeken belül a Bizottság jogosult, a jogbiztonság alapvető követelményének veszélyeztetése nélkül, bírságot kiszabni azon vállalkozásokra, amelyek a közösségi versenyszabályok alkalmazására vonatkozó eljárásokban érintettek (a Törvényszék T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 324. pontja és a Törvényszék T-410/03. sz., Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-881. o.] 223. pontja).

72 A 2988/74 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 2. cikke, valamint ugyanezen rendelet 2. cikkének (3) bekezdése alkalmazásában az eljárás elévülése akkor következik be, amikor a Bizottság az elévülési határidő kezdő időpontját követő öt éven belül nem szab ki bírságot vagy szankciót, anélkül hogy időközben az elévülést megszakító

cselekmény történne, vagy legkésőbb a fenti kezdő időpontot követő tíz év elteltével, amennyiben megszakító cselekményekre került sor. Mindazonáltal a fenti rendelet 2. cikkének (3) bekezdése értelmében az így meghatározott elévülési idő meghosszabbodik azzal az időtartammal, amely alatt a hivatkozott rendelet 3. cikke szerint az elévülés nyugszik (a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 140. pontja).

73 A 2988/74 rendelet 3. cikke értelmében az eljárás elévülési időszakát annak időtartamára felfüggesztik [helyesen: az eljárás megindításához való jog elévülése nyugszik], ameddig a Bizottság határozata alapján az Európai Közösségek Bíróságán [helyesen: Bírósága előtt] eljárás van folyamatban.

74 A jelen ügyben a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó ügyben a Bizottság az elévülés szabályait az alábbi módon alkalmazta.

75 Először is a Bizottság úgy ítélte meg, hogy mivel folyamatos vagy folytatólagos jogsértésekről van szó, az elévülési idő 1990 végén kezdődött. Azt is hozzátette, hogy ha feltételezzük is, hogy a jogsértés 1990. december 19-én befejeződött, és hogy a 91/298 határozat elfogadása és közlése nem szakította meg az elévülési időt, a Bizottság 1995 végéig volt jogosult határozatának meghozatalára (a (74) preambulumbekezdés).

76 A Bizottság úgy vélte továbbá, hogy az elévülési időt meg kell hosszabbítani azzal az időtartammal, amíg a határozat elleni fellebbezés a Törvényszék előtt folyamatban volt (a (75) preambulumbekezdés). Ugyanakkor a jelen ügyben – mivel a keresetet a Törvényszékhez 1991. május 2-án nyújtották be, a Törvényszék ítéletét 1995. június 29-én hozta meg, a fellebbezést a Bírósághoz 1995. augusztus 30-án nyújtották be, utóbbi pedig 2000. április 6-án hozott ítéletet – az elévülés legalább nyolc év kilenc hónap négy napig nyugodott (a (77) preambulumbekezdés). Következésképp a Bizottságnak álláspontja szerint 2004 szeptemberéig volt joga új határozatot hozni (a (78) preambulumbekezdés).

77 Ebből következik, hogy a Bizottság szerint a 2000. december 13-án elfogadott megtámadott határozatot az elévülési idő lejárta előtt fogadták el.

78 Ebben a vonatkozásban mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy az alábbi 293–305. pontokban előadottak szerint az elévülési idő a jogsértés megszűnésével, azaz 1989-ben, és nem 1990-ben – amint azt a Bizottság állítja – kezdődött el.

79 Továbbá amint azt a felek helyesen megállapítják, a 2988/74 rendelet 3. cikkének hivatkozását arra az időtartamra, „ameddig […] az Európai Közösségek Bíróságán [helyesen: Bírósága előtt] eljárás van folyamatban", a Törvényszék megalakulását követően úgy kell érteni, mint amely elsődlegesen az e bíróság előtt folyamatban lévő eljárásra vonatkozik, mivel a versenyjog körébe tartozó szankció vagy bírság kiszabásával kapcsolatos keresetek e bíróság hatáskörébe tartoznak. Következésképp az elévülés a Törvényszék előtti eljárás teljes időtartama alatt nyugodott.

80 Végül a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 157. pontjából következik, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikke értelmében az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a szóban forgó határozat a „Törvényszék és a Bíróság előtt" folyamatban lévő eljárás tárgya. Az elévülés tehát a Bíróság előtt folyamatban lévő eljárás teljes időtartama alatt nyugodott, anélkül hogy szükséges lett volna a Törvényszék ítéletének kihirdetésétől a Bírósághoz való fellebbezésig terjedő időtartamról ítélkezni.

81 A fentiekből következik, hogy az elévülés nem következett be, mivel az elévülési idő 1989-ben kezdődött, a Bizottság pedig 2000. december 13-án – vagyis az elévülés nyugvásának időtartamával meghosszabbított elévülési idő kezdetétől számított ötéves határidőn belül – szabott ki bírságot. Ebben a tekintetben a Bizottság által a megtámadott határozatban a jogsértés megszűnésének időpontjára vonatkozóan elkövetett értékelési hiba nem érinti azt a tényt, hogy a megtámadott határozatot a 2988/74 rendeletben előírt elévülési szabályok betartásával fogadta el.

82 A felperes által előterjesztett érvek egyike sem alkalmas e megállapítás megkérdőjelezésére.

83 Először is rá kell mutatni, hogy a Bíróság alapokmánya 60. cikkének és a 2988/74 rendelet 3. cikkének más az alkalmazási köre. Valamely fellebbezés felfüggesztő hatályának hiánya nem fosztja meg teljesen hatályától a 2988/74 rendelet 3. cikkét, amely azon helyzetekre vonatkozik, amikor a Bizottságnak meg kell várnia a közösségi bíróság határozatát. Nem fogadható el tehát a felperes arra vonatkozó érvelése, hogy a Bizottságnak nem vehette figyelembe azt az időtartamot, ameddig a fellebbezés a Bíróság előtt folyamatban volt, mivel ez a Bíróság fellebbezésről döntő ítéletét fosztaná meg céljától és hatályától.

84 Másodszor a felperes arra vonatkozó érve, miszerint a kétfokú bírósági eljárás bevezetése nem teszi lehetővé az elévülés nyugvása időtartamának meghosszabbodását, emlékeztetni kell arra, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikke azokra a helyzetekre nézve védi a Bizottságot az elévülés bekövetkezésétől, amikor az utóbbinak meg kell várnia a közösségi bíróság határozatát azon eljárások vonatkozásában, amelyek lefolyására nincs befolyással, mielőtt kiderülne, hogy a megtámadott határozat jogellenes-e, vagy sem (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 144. pontját).

85 Harmadszor azon érv vonatkozásában, miszerint a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítélete irreleváns a jelen jogvita megoldása tekintetében, éppen ellenkezőleg, az ítélet szövegéből világosan következik, hogy általában az elévülési időhöz hozzá kell adni azt az időtartamot, amíg az elévülés nyugodott, vagyis nem csak azt, ameddig az eljárás a Törvényszék előtt volt folyamatban, hanem azt is, ameddig az eljárás a Bíróság előtt volt folyamatban.

86 Negyedszer azon érv vonatkozásában, miszerint az elévülés fellebbezési eljárás alatti nyugvása egy első fokon megsemmisített határozatot hatályban tartana, elegendő rámutatni arra, hogy az elévülés nyugvása a Bizottság számára csak azt teszi lehetővé, hogy új határozatot fogadjon el abban az esetben, ha a Bíróság a Törvényszék valamely

bizottsági határozatot megsemmisítő ítélete ellen benyújtott fellebbezést elutasítja. Az elévülés nyugvása tehát egyáltalán nem gyakorol hatást a Törvényszék ítéletével megsemmisített határozatra.

87 Ötödször a fellebbezés esetén a Bizottságot formailag nyilvánvalóan semmi nem akadályozza meg abban, hogy új határozatot hozzon azt követően, hogy a Törvényszék az eredeti határozatot megsemmisítette. A szankciót kiszabó végső határozat ellen indított kereset azonban mindaddig felfüggeszti az eljárás elévülését, amíg a közösségi bíróság véglegesen nem dönt az említett keresetről (a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 147. pontja). A Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanis a 2988/74 rendelet 3. cikke azokra a helyzetekre nézve védi a Bizottságot az elévülés bekövetkezésétől, amikor az utóbbinak meg kell várnia a közösségi bíróság határozatát azon eljárások vonatkozásában, amelyek lefolyására nincs befolyással, mielőtt kiderülne, hogy a megtámadott határozat jogellenes-e, vagy sem. Az említett 3. cikk tehát azon helyzetekre vonatkozik, amelyekben az intézmény tétlensége nem gondosságának hiányából fakad (a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 144. pontja). Nem kifogásolható tehát a Bizottsággal szemben, hogy védelemhez való jogának gyakorlása keretében fellebbezést nyújtott be, és mielőtt új határozatot fogadott volna el, megvárta, hogy a Bíróság a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben meghozza ítéletét.

88 Hatodszor hozzá kell tenni, hogy a 2988/74 rendelet 3. cikkének felperes által javasolt értelmezése komoly gyakorlati nehézségeket vet fel. Ha ugyanis a Bizottságnak a Bíróság ítélete bevárása nélkül kellene új határozatot hoznia azt követően, hogy valamely határozatát a Törvényszék döntésével megsemmisítette, fennállna annak a kockázata, hogy ugyanabban a tárgyban egyszerre két határozat lehetne hatályban, amennyiben a Bíróság a Törvényszék ítéletét hatályon kívül helyezné.

89 Ezen túlmenően a közigazgatási eljárás gazdaságosságának követelményével ellentétesnek tűnik, hogy a Bizottság kizárólag az elévülés bekövetkeztének elkerülése céljából köteles legyen új határozatot elfogadni még azelőtt, hogy tudomására jutna, hogy az eredeti határozat jogellenes-e, vagy sem.

90 A fentiekből következik, hogy az első jogalap első részét el kell utasítani.

Az ésszerű határidőn belüli eljárás elvére vonatkozó második részről

– A felek érvei

91 A felperes álláspontja szerint az „ellene szóló vádakról" 1990. március 13-án, a kifogásközlés kézhezvételével – vagyis tizenegy évvel a jelen kereset benyújtását megelőzően – szerzett tudomást. A jelen ügy tétje továbbá különösen fontos számára, mivel a Bizottság a 91/298 határozatban, majd a megtámadott határozatban súlyos jogsértést állapított meg, és 3 millió euró összegű bírságot szabott ki vele szemben. A jelen kereset benyújtásának idején ugyanakkor a kifogásközlésben vele szemben felhozott vádak tekintetében még nem született semmilyen végleges határozat.

92 Az 1950. november 4-én Rómában aláírt, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdésére hivatkozva a felperes rámutat, hogy egészében véve az 1990 februárjában megindított eljárás nyilvánvalóan túllépte az eljárásokkal kapcsolatosan elvárható ésszerű határidőt. Ebben a tekintetben a közösségi ítélkezési gyakorlat nem írja elő, hogy az eljárás időtartamát szakaszról szakaszra kell megítélni. Semmi nem igazolhatja tehát, hogy a Bizottság öt és fél évet várt az új határozat elfogadásával, annál is inkább, mivel a Bíróság előtt folyamatban lévő fellebbezésnek nem volt felfüggesztő hatálya.

93 A fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítéletet követően a Bizottság nem pusztán úgy döntött, hogy olyan keresetet nyújt be, amelynek elutasítását a fenti 65. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítélet fényében előre láthatta, hanem egyúttal megvárta ezen ügy kimenetelét is a megtámadott határozat elfogadása előtt. A felperes álláspontja szerint továbbá a Bizottság a fenti 19. pontban hivatkozott

Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítélet után még nyolc hónapot várt, míg a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének alapjául szolgáló ügyben az új határozatot másfél hónapon belül elfogadta.

94 A Bizottság egyébként összekeveri az ésszerű határidőt az elévülési idővel, mivel tévesen úgy ítéli meg, hogy az új határozat elfogadásával egészen 2004-ig várhat. A megtámadott határozatban pedig a Bizottság nem jelölte meg azokat a körülményeket, amelyekre alapozva úgy véli, hogy a jelen ügyben betartotta az ésszerű határidőt. A felperes álláspontja szerint bármi legyen is az eljárás egyes szakaszai hosszának indoka, „a kifogásközlés és a Törvényszék vagy a Bíróság végleges döntése közötti teljes eljárás tekintetében egy tizennégy–tizenhat éves, vagy akár annál hosszabb határidő" nem tekinthető ésszerűnek.

95 A Törvényszéknek tehát meg kell állapítania az ésszerű határidő túllépését, és meg kell semmisítenie a megtámadott határozatot, mivel már nincs lehetőség arra, hogy a felperessel szemben felhozott kifogások tárgyában ésszerű határidőben érdemben döntsön. Semmilyen más megoldás – például az ésszerű határidő túllépésének a bírság összege meghatározása során való figyelembevétele – nem orvosolja az EJEE 6. cikkének megsértését. A felperes fenntartja továbbá, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága által lefektetett elvek alkalmazásában nem kell igazolnia azt, hogy az ésszerű határidő túllépése hátrányosan érintette a védelemhez való jogát, ami a megsemmisítés külön jogcímét képezi. A védelemhez való jog követelménye ugyanis különbözik a büntetőjog területén előírt ésszerű határidőn belüli eljáráshoz való jogtól.

96 A felperes mindenesetre azt állítja, hogy az ésszerű határidő túllépése és a bizonyítékok ebből fakadó elenyészése akadályozza őt védekezésében, mivel ez megfosztja őt különösen a keresetben előadott érvek alátámasztásának lehetőségétől. A felperes fenntartja továbbá, hogy már nem tudja megkeresni volt munkavállalóit, akik az érintett ágazatban, illetve leányvállalatánál álltak alkalmazásban. A felperes ezért „védelmében ténylegesen akadályozottnak" vallja magát.

97 A felperes álláspontja szerint a Bizottság a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítéletet követő öt és fél évig tartó felróható tétlensége különösen szankcionálandó. Ebben a tekintetben a felperes kimondja, hogy jogosan bízhatott abban, hogy a Bizottság lemondott az ügy újbóli megnyitásáról, olyannyira, hogy nem is törekedett azon tények és iratok módszeres megőrzésére, amelyek hasznosak lehettek volna védekezése szempontjából. Mi több, iratmegőrzési szabályzata – kivételes körülményektől eltekintve – előírja számára az archív anyagok tíz év, sőt öt év elteltével történő rendszeres megsemmisítését.

98 Végül az, hogy a felperest terhelje annak bizonyítása, hogy az eljárás ésszerűtlenül hosszú ideig tartott, ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával, miszerint hosszú idejű tétlenség esetén a nemzeti hatóságoknak kell kifejteniük annak okait, amelyek csak kivételes esetekben igazolhatók. A felperes azt állítja továbbá, hogy a Bizottsággal ellentétben vele szemben nem hozható fel az eljárás 1989 óta történő elhúzására irányuló cselekmény. Megjegyzi, hogy a Bizottság képtelennek bizonyult a hitelesítésre vonatkozó belső szabályainak, illetve a jogbiztonság elvének tiszteletben tartására, ami több évvel késleltette az eredeti határozat érdemi vizsgálatát.

99 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

100 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének betartása versenyjogi szempontból a 17. rendelet alkalmazásában megindított azon közigazgatási eljárásokra nézve kötelező, amelyek az abban rögzített szankciók kiszabásához és a közösségi bíróság előtti eljáráshoz vezethetnek (a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 179. pontja).

101 Elsőként a felperes a közigazgatási eljárás ésszerű időtartamának túllépésére vonatkozó kifogása alátámasztásaként különösen arra hivatkozik, hogy ugyan a fellebbezésnek nincs felfüggesztő hatálya, a Bizottság a 91/298 határozat fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélettel történt megsemmisítését követően minden indok nélkül öt és fél évet várt az új határozat elfogadásával.

102 Ugyanakkor, amint az az első jogalap első részének vizsgálata során is megállapítást nyert, az elévülés a 2988/74 rendelet 3. cikkével összhangban a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet elleni fellebbezés benyújtását követő Bíróság előtti eljárás teljes időtartama alatt nyugodott. Nem hozható fel tehát a Bizottsággal szemben az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének megsértése pusztán azon az alapon, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt megvárta a Bíróság e fellebbezés tárgyában hozott ítéletét.

103 Másodsorban a felperes általánosságban azt állítja, hogy a közigazgatási eljárás időtartama egészében véve – azaz a kifogásközlés megküldése és a megtámadott határozat elfogadása közötti idő tekintetében – túllépte az ésszerű határidőt.

104 Ezt az érvet el kell utasítani.

105 Az ésszerű határidőn belüli eljárás elvének megsértésére vonatkozó kifogás vizsgálata keretében különbséget kell tenni a közigazgatási eljárás és a bírósági eljárás között. Az az időtartam tehát, amely alatt a közösségi bíróság a 91/298 határozat jogszerűségét, valamint a fenti 16. pontban hivatkozott Solvay II-ítélet jogszerűségét vizsgálta, nem vehető figyelembe a Bizottság előtti eljárás időtartamának meghatározásakor (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 202–204. pontját).

106 Harmadsorban a felperes kifogásolja a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása közötti közigazgatási eljárás időtartamát.

107 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ez az időtartam 2000. április 6-án, a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítélet kihirdetésével kezdődött, és 2000. december 13-án, a megtámadott határozat elfogadásával ért véget. A közigazgatási eljárás e szakasza következésképpen nyolc hónap hét napig tartott.

108 Ezen időtartam alatt a Bizottság a 91/298 határozaton csak alaki módosításokat hajtott végre, nevezetesen „Eljárások az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtt" címmel beiktatott egy, az elévülési idők betartásának értékelésére vonatkozó új bekezdést. A megtámadott határozat elfogadását egyébiránt nem előzte meg vizsgálati cselekmény, mivel a Bizottság a tíz évvel azelőtt lefolytatott vizsgálat eredményeit vette alapul. El kell ismerni ugyanakkor, hogy bizonyos ellenőrzések és konzultációk a közigazgatáson belül még e körülmények között is elengedhetetlennek bizonyulhatnak egy ilyen határozat elfogadásához.

109 Ebből a szemszögből nézve nem állapítható meg, hogy a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt nyolc hónap hét napos határidőt ésszerűtlennek tekintendő.

110 Negyedsorban a kifogásközlés megküldése és a 91/298 határozat elfogadása közötti közigazgatási eljárás időtartamára vonatkozóan meg kell állapítani, hogy a felperes nem állította, hogy ez önmagában kifogásolható. A felperes ugyanis csak azt állítja, hogy a határidő ésszerűségét 1990. március 13-tól kell értékelni, azaz attól az időponttól, amikor a Bizottság a kifogásközlést vele közölte, anélkül hogy kifogásolná azt a tizenegy és fél hónapos időtartamot, amely a kifogásközlés és a 91/298 határozat 1991. március 1-jei elfogadása között eltelt.

111 A fentiek összességéből tehát az következik, hogy a felperes nem hivatkozott egyetlen olyan körülményre sem, amely alapján a közigazgatási eljárás egészének időtartamát a jelen ügyben túl hosszúnak kellene tekinteni.

112 Ugyanis még ha a kifogásközlést megelőző közigazgatási eljárási szakaszt figyelembe kellene is venni (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-105/04. P. sz., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-8725. o.] 51. pontját), meg kell állapítani, hogy a teljes közigazgatási eljárás időtartama – különösen az 1989 áprilisától folytatott vizsgálat, az azt követően megküldött információkérések és az eljárás 1990. február 19-én hivatalból történt megindítása tükrében – nem túlzott. Ilyen feltételek mellett sem az 1989 áprilisától lefolytatott vizsgálat és a kifogásközlés dátuma között eltelt tizenegy és fél hónapos időtartamot, sem a közigazgatási eljárás egészének időtartamát nem lehet ésszerűtlennek tekinteni.

113 Hozzá kell tenni mindenesetre, hogy az ésszerű határidőn belüli eljárásra irányuló elv megsértése csak annyiban igazolná a versenyügyekben folytatott közigazgatási eljárásokban hozott határozat megsemmisítését, amennyiben az érintett vállalkozás védelemhez való jogának megsértését is megvalósítja. Ha nem állapítható meg, hogy az indokolatlan késedelem hátrányosan befolyásolta az érintett vállalkozások hatékony védekezésre vonatkozó képességét, az ésszerű határidőn belüli eljárására vonatkozó kötelezettség elvének megsértése nem érintheti a közigazgatási eljárás jogszerűségét (lásd ebben az értelemben a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 122. pontját).

114 Ebben a tekintetben a felperes azt állítja, hogy nehézséget okoz számára az akkoriban állítólagosan fennállt tényekre vonatkozó vádak elleni védekezés, mivel az abban az időszakban az érintett ágazatban, illetve leányvállalatánál foglalkoztatott munkavállalóit már nem tudja megkeresni.

115 Mindazonáltal a Bizottság a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítélet kihirdetése és a megtámadott határozat meghozatala között nem folytatott vizsgálati cselekményt.

116 Ezen túlmenően a megtámadott határozatból az következik, hogy ugyanazon indokolásra épül, mint a 91/298 határozat, és hogy e két határozat tartalma szinte megegyezik, továbbá a Bizottság nem vett figyelembe olyan új körülményt, amely a védelemhez való jog gyakorlását szükségessé tette volna.

117 Ezen körülmények között a Bizottság nem sértette meg a felperes védelemhez való jogát.

118 Ötödsorban a bírósági eljárás vonatkozásában meg kell állapítani, hogy a keresetben a felperes közvetlenül nem kérdőjelezi meg a Törvényszék, majd a Bíróság előtt a 91/298 határozattal kapcsolatosan lefolytatott eljárás időtartamát.

119 Mindenesetre emlékeztetni kell arra, hogy az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése által ihletett azon általános közösségi jogi elv, amely szerint mindenkinek joga van a tisztességes eljáráshoz és különösen az ésszerű határidőn belüli eljáráshoz, alkalmazandó a versenyjog megsértéséért bírságot kiszabó bizottsági határozat bírói felülvizsgálatára irányuló eljárás során. A határidő ésszerű jellegét az egyes ügyek sajátos körülményeinek figyelembevételével kell megállapítani, különös tekintettel a jogvitának az érintett szempontjából felmerülő tétjére, az ügy bonyolultságára és a felperes, valamint az illetékes hatóságok magatartására. A fenti szempontok felsorolása nem kimerítő, valamint a határidő ésszerű jellegének vizsgálata nem követeli meg az azt okozó körülmények mindegyikének módszeres vizsgálatát, amennyiben az eljárás időtartama legalább egy körülmény alapján indokolt. Így az ügy bonyolultsága önmagában alkalmas egy első látásra túl hosszúnak tűnő időtartam indokolására (lásd a Bíróság C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., Sumitomo Metal Industries et Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-729. o.] 115–117. pontját és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

120 Továbbá a Bíróság a C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletében (EBHT 1998., I-8417. o.) – miután megállapította, hogy a Törvényszék nem tett eleget az ésszerű határidőn belüli eljárás követelményeinek – pergazdaságossági okokból és az ezen eljárási szabálytalansággal szembeni haladéktalan és hatékony jogorvoslat biztosítása érdekében megalapozottnak ítélte

az eljárás túlzott időtartamára vonatkozó jogalapot, és megsemmisítette a megtámadott határozat azon részét, amely a felperesre kiszabott bírság összegét 3 millió ECU-ben állapította meg. Olyan bizonyíték hiányában, miszerint az eljárás időtartama érintené a jogvita eldöntését, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy ez a jogalap nem vezethet a megtámadott határozat egészének megsemmisítéséhez, hanem egy 50 000 ECU-s összeg jelenthet méltányos elégtételt az eljárás túlzott hosszúsága vonatkozásában, ezért csökkentette az érintett vállalkozással szemben kiszabott bírság összegét.

121 Következésképpen az arra utaló minden jel hiányában, hogy a jelen ügyben az eljárás időtartama érintette volna a jogvita eldöntését, még ha feltételezzük is, hogy az ésszerű határidő közösségi bíróság általi esetleges túllépése fenn is áll, az semmiféleképpen nem befolyásolja a megtámadott határozat jogszerűségét.

122 Hozzá kell tenni, hogy a keresetben a felperes kifejezetten lemondott arról a lehetőségről, hogy a Törvényszék a bírságot az ésszerű határidőn belüli eljáráshoz való joga állítólagos megsértése miatti kártérítés címén csökkentse. A felperes nem terjesztett elő kártérítési keresetet sem.

123 Ennélfogva az első jogalap második részét, és következésképp az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A lényeges eljárási szabályok megsértésére vonatkozó második jogalapról

124 A második jogalap lényegében hét részre oszlik, amelyek elsődlegesen a kollegialitás elvének megsértésén, másodlagosan a jogbiztonság elvének megsértésén, harmadlagosan a felperes újbóli meghallgatáshoz való jogán, negyedlegesen a tanácsadó bizottsággal folytatott újbóli konzultáció hiányán, ötödlegesen a tanácsadó bizottság szabálytalan összetételén, hatodlagosan az iratbetekintési jog megsértésén, hetedlegesen pedig a pártatlanság, a gondos ügyintézés és az arányosság elvének megsértésén alapul.

125 A Törvényszék célszerűnek tartja a második jogalap hatodik részét az ügy érdemére vonatkozó jogalap megvizsgálását követően az iratbetekintési jog megsértésére vonatkozó negyedik jogalap keretein belül megvizsgálni.

A kollegialitás elvének megsértésén alapuló első részről

– A felek érvei

126 A felperes megjegyzi, hogy a versenypolitikáért felelős biztos által aláírt, 2001. január 10-én kelt kísérőlevél szerint a megtámadott határozatot a biztosok testülete 2000. december 13-án fogadta el.

127 A Bizottság szóvivőjének egy sajtóügynökség 2000. december 12-i sajtóközleményében idézett nyilatkozataiból ugyanakkor az derül ki, hogy a 91/298 határozat ismételt elfogadásáról szóló határozatot legkésőbb már annak másnapján meghozták, hogy a biztosok testülete tanácskozásra összeült.

128 A felperes álláspontja szerint azon tény bizonyítottsága hiányában, miszerint a biztosok testülete 2000. december 12-ét megelőző időpontban is tanácskozott, az a következtetés vonható le, hogy a megtámadott határozatot a kollegialitás elvének megsértésével fogadták el.

129 Egyébiránt még ha feltételezzük is, hogy a megtámadott határozatot valóban a biztosok testülete fogadta el, a sajtóügynökség 2000. december 12-i sajtóközleményéből az következne, hogy a Bizottság láthatóan eldöntötte, hogy a 91/298 határozattal megegyező tartalommal új határozatot fog elfogadni azon indokkal, hogy a felperes

a hivatkozott határozat érdemi részét sohasem vitatta. A felperes ugyanakkor kijelenti, hogy a Bizottság jogi és ténybeli értékelését, valamint a bírság jogalapját és összegét is vitatta. Következésképpen a biztosok testületét nem helyesen tájékoztatták a felperes álláspontjáról akkor, amikor a megtámadott határozat elfogadásáról döntött.

130 A felperes továbbá kéri, hogy a Törvényszék utasítsa a Bizottságot valamennyi, a megtámadott határozat elfogadásával kapcsolatos belső irat, különösen pedig a biztosok testülete azon ülései jegyzőkönyveinek benyújtására, amelyek során a határozat tervezetét megvitatták, valamint kötelezze a Bizottságot a hivatkozott testülethez beterjesztett valamennyi irat benyújtására.

131 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

132 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kollegialitás elve a Bizottság tagjai döntéshozatalban való részvételének egyenlőségén alapul, ami azt jelenti különösen, hogy a határozatokat közösen kell meghozni, valamint hogy politikai téren a testület valamennyi tagja együttesen felelős valamennyi meghozott határozatért (a Bíróság C-191/95. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1998. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-5449. o.] 39. pontja és a C-1/00. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2001. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2001., I-9989. o.] 79. pontja).

133 A kollegialitás elvének tiszteletben tartása, és különösen annak szükségessége, hogy a határozatokat közösen hozzák meg, szükségszerűen érdekli az általuk kiváltott joghatásokkal érintett jogalanyokat ezért e jogalanyokat biztosítani kell arról, hogy ezeket a határozatokat ténylegesen a testület hozza meg, és pontosan annak akaratát tükrözi. Ez a helyzet különösen azoknak a kifejezetten határozatoknak minősített jogi aktusok esetében, amelyeket a Bizottság a vállalkozásokkal vagy vállalatcsoportokkal szemben a versenyjogi szabályok betartása érdekében hoz, és amelyek célja e szabályok

megsértésének megállapítása, a vállalkozásokkal szemben intézkedések meghozatala, illetve pénzügyi szankció kiszabása (a fenti 65. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítélet 64. és 65. pontja).

134 A jelen ügyben a felperes arra a tényre hivatkozik, miszerint egy sajtóügynökség 2000. december 12-i sajtóközleménye szerint a Bizottság szóvivője bejelentette, hogy a Bizottság 2000. december 13-án ismét ugyanazt a határozatot fogadja el.

135 Mindazonáltal még a feltesszük is, ha a szóvivő valóban azt mondta, amire a felperes hivatkozik, a puszta tény, hogy egy magáncég sajtóközleménye említést tesz egy nem hivatalos jellegű nyilatkozatról, nem elegendő annak megállapításához, hogy a Bizottság megsértette a kollegialitás elvét. A biztosok testületét ugyanis nem köti ez a nyilatkozat, és 2000. december 13-i ülésén a közös tanácskozást követően dönthetett volna úgy is, hogy a megtámadott határozatot nem fogadja el.

136 Hozzá kell tenni, hogy a Bizottság hivatalos sajtóközleményét 2000. december 13-án tették közzé.

137 Egyébiránt még ha feltesszük is, hogy a Bizottság szóvivője azt nyilatkozta, hogy a felperes sosem vitatta a 91/298 határozat érdemi részét, ez az érv hatástalan. A megtámadott határozat (70) preambulumbekezdéséből ugyanis az derül ki, hogy a Bizottság olyan új határozatot fogadott el, amelynek a tartalma szinte megegyezik a 91/298 határozatéval, azzal az indokkal, hogy ez utóbbit a Törvényszék eljárási szabálysértés miatt semmisítette meg. Ennélfogva az a tény, hogy a felperes vitatta-e a 91/298 határozatot, irreleváns.

138 A fentiekből következik, hogy nincs helye pervezető intézkedések keretében a Bizottságot arra utasítani, hogy a megtámadott határozat elfogadásával kapcsolatos valamennyi belső dokumentumot nyújtsa be.

139 A második jogalap első részét tehát el kell utasítani.

A jogbiztonság elvének megsértésére vonatkozó második részről

– A felek érvei

140 A felperes arra céloz, hogy a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadásakor hatályos eljárási szabályzatában (HL 1999. L 252., 41. o.) rögzített hitelesítésre vonatkozó alaki szabályok nem felelnek meg a fenti 65. pontban hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítélet 73–76. pontjában és a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítélet 44–49. pontjában előírásainak.

141 A Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadása idején hatályos eljárási szabályzata 16. cikkének első albekezdése semmilyen alakiságot nem írt elő a megtámadott határozat hitelesítésére, amely ugyan feltünteti a versenypolitikáért felelős biztos nevét, ám nincs aláírva. Az eljárási szabályzat nem írta elő különösen azt, hogy az elfogadott határozatokat az összefoglalóhoz csatolni kell annak kiállításakor, még ha „az ilyen összefoglalók egyikének vagy másikának hitelesítése nincs [is] közvetlen összefüggésben az elfogadott aktussal". Ebben a tekintetben a Bizottság eljárási szabályzata 16. cikkének első albekezdése különbözött a Tanács eljárási szabályzatának elfogadásáról szóló, 2000. június 5-i határozatának 15. cikkétől (HL L 149., 21. o.).

142 Ennélfogva a Bizottság eljárási szabályzata a hitelesítés alakiságainak alapvető jellegét sértette, és ellentétes volt a jogbiztonság elvével. Következésképpen a megtámadott határozatot nem hitelesítették szabályszerűen.

143 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

144 A Törvényszék elöljáróban úgy ítéli meg, hogy a felperes érvelését úgy kell értelmezni, hogy a Bizottság megtámadott határozat elfogadásakor hatályos eljárási szabályzata valamely rendelkezésének jogellenességére hivatkozik.

145 Egy ilyen jogellenességi kifogást elfogadhatónak kell tekinteni.

146 Az ítélkezési gyakorlat szerint az EK 241. cikk alkalmazási körét ki kell terjeszteni valamely intézmény eljárási szabályzatának olyan rendelkezéseire is, amelyek ugyan nem képezik a megtámadott határozat jogalapját, és nem váltanak ki ugyanolyan hatásokat, mint az e cikk értelmében elfogadott rendeletek rendelkezései, mégis a szóban forgó határozat meghozatala céljából megkövetelt lényeges eljárási szabályokat meghatározzák, és ezáltal a határozat címzettjeinek jogbiztonságát biztosítják. Ugyanis egy adott határozat minden címzettje közvetve hivatkozhat annak a jogi aktusnak a jogellenességére, amely e határozat alaki jogszerűségét meghatározza, függetlenül attól a ténytől, hogy a szóban forgó jogi aktus nem képezi ennek jogalapját, ennélfogva az érintettnek nem is volt lehetősége, hogy e jogi aktus megsemmisítését kérhesse azt megelőzően, hogy a megtámadott határozatról szóló értesítést részére kézbesítették volna. Következésképpen a Bizottság eljárási szabályzatának rendelkezései annyiban képezhetik jogszerűségi kifogás tárgyát, amennyiben a magánszemélyek védelmét biztosítják (a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 286. és 287. pontja).

147 Emlékeztetni kell ezenfelül arra, hogy a jogszerűségi kifogást a jogvita megoldásához feltétlenül szükséges mértékre kell korlátozni.

148 Az EK 241. cikknek ugyanis nem az a célja, hogy valamely félnek lehetővé tegye, hogy egy általános jellegű aktus alkalmazhatóságát vitassa, mégpedig bármilyen jogorvoslat érdekében. Annak az általános jogi aktusnak, amelynek jogellenessége felmerül, abban az ügyben közvetlenül vagy közvetve kell alkalmazhatónak lennie, amely a jogorvoslat tárgyát képezi, továbbá a megtámadott egyéni határozat és a szóban forgó általános jogi aktus között közvetlen jogi kapcsolatnak kell fennállnia (lásd a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 288. és 289. pontját, és a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

149 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozatot az eljárási szabályzat 16. cikke első albekezdésének rendelkezései szerint hitelesítették. Következésképpen közvetlen jogi összefüggés áll fenn e határozat és az eljárási szabályzat azon cikke között, amelynek jogellenességére a felperes hivatkozik. Ebből következik, hogy a megtámadott határozat elfogadásakor hatályos eljárási szabályzat 16. cikkének első albekezdése jogellenességi kifogás tárgya lehet.

150 Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság eljárási szabályzatában rögzített hitelesítésre vonatkozó alaki szabályok összhangban állnak-e a jogbiztonság elvének követelményeivel.

151 A jelen ügyben a jogellenességi kifogás alapjául szolgáló szöveg a Bizottság megtámadott határozat elfogadásakor hatályos eljárási szabályzata 16. cikkének első albekezdése, amely az alábbiakat írja elő :

„A Bizottság által az üléseken elfogadott határozatokat a hiteles nyelven vagy nyelveken csatolják az annak az ülésnek a végén készített összefoglalóhoz, amelyen a határozatot

elfogadták, olyan módon, hogy azokat ne lehessen szétválasztani. Ezeket a határozatokat az elnöknek és a főtitkárnak az összefoglaló utolsó oldalán található aláírása hitelesíti."

152 A Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében megvizsgálta a Bizottság 1993. február 17-i eljárási szabályzata (HL L 230., 15. o.) 16. cikke első albekezdésének jogszerűségét, amelynek szövege az alábbi volt :

„A Bizottság által az üléseken elfogadott határozatokat […] a hiteles nyelven vagy nyelveken csatolják az arról az ülésről készített jegyzőkönyvhöz, amelyen a határozatot elfogadták, vagy annak elfogadásáról intézkedtek. Ezeket a határozatokat az elnöknek és a főtitkárnak a jegyzőkönyv első oldalán található aláírása hitelesíti."

153 Ebben az ítéletében a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy e rendelkezés előírásai önmagukban elegendő garanciát képeznek ahhoz, hogy vita esetén a kézbesített vagy a közzétett szövegeknek a kollégium által elfogadott szöveggel és következésképpen a szerző akaratával való teljes egyezőségét ellenőrizni lehessen. Ugyanis azáltal, hogy ezt a szöveget a jegyzőkönyvhöz mellékelik, és ennek első oldalát az elnök és a főtitkár aláírja, e jegyzőkönyv és az abban hivatkozott okiratok között olyan kapcsolat áll fenn, amely lehetővé teszi, hogy a kollégium határozatának pontos tartalmáról és formájáról bizonyosságot adjon. E tekintetben vélelmezni kell, hogy az adott hatóság az alkalmazható jogszabályoknak megfelelően járt el mindaddig, amíg a közösségi bíróság az aktusok jogellenességét meg nem állapítja. Következésképpen az eljárási szabályzat 16. cikke első albekezdésében előírt rendelkezések szerinti hitelesítést jogszerűnek kellett tekinteni (a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 302–304. pontja).

154 Meg kell állapítani ugyanakkor, hogy a Bizottság eljárási szabályzata 16. cikke első albekezdésének a megtámadott határozat elfogadásakor hatályos változata a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében megvizsgáltnál több alakiságra vonatkozó szabályt tartalmazó hitelesítési eljárást ír elő.

155 A szöveg két változata között eszközölt módosítások lényegében az alábbiak : az ülésen elfogadott határozatokat már nem pusztán „csatolják” a jegyzőkönyvhöz, hanem „oly módon csatolják, hogy azokat ne lehessen szétválasztani” ; a „jegyzőkönyv” kifejezést felváltja az „összefoglaló” ; az összefoglalót az „ülés végén készítik” ; végül, az aláírás többé nem „a jegyzőkönyv első oldalán”, hanem „az összefoglaló utolsó oldalán” található.

156 Ezek a módosítások egészében véve megerősítik a jogbiztonság elve tiszteletben tartásának biztosítása céljából rendelkezésre álló eljárásjogi garanciákat.

157 A Bizottság eljárási szabályzata 16. cikke első albekezdésének a megtámadott határozat elfogadásakor hatályos változata tehát nem jogellenes.

158 E körülmények között a második jogalap második részét el kell utasítani.

A felperes újbóli meghallgatásához való joga megsértésére vonatkozó harmadik részről

– A felek érvei

159 A felperes elismeri, hogy a Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 246–252. pontjában arra a megfontolásra jutott, hogy amennyiben a Bizottság valamely határozatát eljárási szabálysértés miatt semmisítik meg, az érintett vállalkozások újbóli meghallgatása egy új határozat elfogadása előtt csak annyiban kötelező, amennyiben az új kifogásokat tartalmaz.

160 Ez a megoldás ugyanakkor nem ültethető át a jelen ügy tényállására. Egyrészről a közigazgatási eljárás az iratbetekintési jognak megsértése miatt számos szabálysértést tartalmaz. Másrészről a megtámadott határozat a 91/297 határozatban található elemzését veszi át, amelyet pedig a Törvényszék nem pusztán alaki okok miatt semmisített meg, és azt a Bizottság nem fogadta el újra.

161 A 91/297 határozat megsemmisítése tehát érintette a megtámadott határozat előkészítő intézkedéseinek jogszerűségét. A fenti 17. pontban hivatkozott Solvay I-ítéletben a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság által kifogásolt iratok kiszolgáltatásának teljes körű elutasítása sértette a felperes dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogát. Ez az eljárási szabálysértés egyébiránt ugyanúgy befolyásolta a 91/298 határozat elfogadásának alapjául szolgáló közigazgatási eljárást, mint a 91/297 határozatra vonatkozó eljárást. A Bizottságnak tehát újra folytatnia kellett volna az eljárást, a felperes részére hozzáférést engedve az ügy összes iratához, és ezt követően lehetővé kellett volna tennie, hogy a felperes az ezzel összefüggő valamennyi írásos és szóbeli észrevételét előterjessze.

162 A Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletében kifejtett értelmezés továbbá jogilag téves, mivel az a meghallgatáshoz való jogot arra korlátozná, hogy az érintett vállalkozás a vele szemben felhozott kifogásokra észrevételeket tegyen. Valamennyi érintett vállalkozásnak joga van ugyanis a meghallgatáshoz, ugyanakkor ahhoz is, hogy észrevételeit mind a bírság szellemiségére, megfelelő jellegére, valamint összegére vonatkozóan előterjessze. Az ítélkezési gyakorlatra hivatkozva a felperes azt állítja, hogy a vállalkozások – mint a jogsértésüket megállapító és velük szemben emiatt bírságot kiszabó határozatok lehetséges címzettjei – számára lehetővé kell tenni, hogy a bírságra vonatkozó valamennyi észrevételüket a közigazgatási eljárás szakaszában megtehessék. A felperes az időmúlás ténye miatt a jelen ügyben azt állítja, hogy a Bizottság bírságkiszabási jogának elévülése és az ésszerű határidő túllépése, valamint a bírság összege vonatkozásában lettek volna olyan új észrevételei, amelyeket elő kívánt terjeszteni.

163 A felperes úgy véli, hogy a 91/297 határozat megsemmisítését követően a Bizottságnak meg kellett volna őt hallgatnia a Bizottság elemzésének belső koherenciájával kapcsolatban – amely a megtámadott határozatban úgy jellemezte a kifogásolt jogsértést, hogy az valamely állítólagos általános versenyellenes politika hatását erősíti –, valamint a megtámadott határozat ICI-vel fennálló megállapodás létezésére vonatkozó megállapításainak jogszerűségével kapcsolatban, amelyeket a Bizottság közvetlenül a 91/297 határozatból vett át.

164 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

165 Amikor a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdését megsértő vállalkozásokat szankcionáló határozatának kizárólag annak a biztosok testülete általi végleges elfogadása alakiságát érintő eljárásjogi hiba miatti megsemmisítését követően olyan új határozatot fogad el, amelynek tartalma lényegében megegyezik a korábbi határozatéval, és ugyanazokon a kifogásokon alapul, nem köteles az érintett vállalkozásokat újból meghallgatni (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 83–111. pontját).

166 Az EK 233. cikk alkalmazásában – amely elengedhetetlen az eljárás újbóli megindításához – felmerülő olyan jogkérdések, mint az időmúlás, az eljárás újbóli megindítása, az iratbetekintési jog, a meghallgatási tisztviselő és a tanácsadó bizottság közreműködésére, valamint azon jogkérdések, amelyek esetlegesen a 17. rendelet 20. cikkének vonatkoznak, nem kívánnak meg további meghallgatásokat, amennyiben nem módosítanák a kifogások tartalmát, mivel azokat adott esetben kizárólag egy későbbi bírósági felülvizsgálat keretében lehet vizsgálni (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 93. pontját).

167 A jelen ügyben a Bizottság a 91/298 határozat tartalmát szinte teljes egészében átvette. A megtámadott határozatot mindössze egy, a Törvényszék és a Bíróság előtti eljárásra vonatkozó passzussal egészítette ki.

168 A megtámadott határozat tényállást bemutató részét a Bizottság valóban kiegészítette a 91/297 határozatból származó megfontolásokkal is, amely határozatot később a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay I-ítélet megsemmisítette.

169 Mindazonáltal egyrészről a megtámadott határozat alapját képező 91/298 határozat az érintett termékre és a szóda piacára vonatkozó információk tekintetében kifejezetten hivatkozott a 91/297 határozatra (lásd a 91/298 határozat indokolásának I.B. pontját). Válaszában a felperes egyébiránt elismeri, hogy a 91/297 határozat megtámadott határozatban átvett részei a 91/298 határozat „szerves részét” képezik.

170 Másrészről ezek a kizárólag tényszerű információk nem relevánsak a jelen ügyben a felperessel szemben felhozott jogsértés vonatkozásában. A jelen ügyben a szóban forgó magatartás a felperes és a CFK között megkötött kartellre, és nem a felperes és az ICI közötti versenyellenes gyakorlatra vonatkozik.

171 Meg kell állapítani tehát, hogy a megtámadott határozat és a 91/298 határozat tartalma lényegében megegyezik, és ugyanazon indokokon alapul.

172 Következésképpen a fenti 165. és 166. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottság nem volt köteles a felperest újból meghallgatni a megtámadott határozat elfogadása előtt.

173 Egyébiránt a felperes a dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogának megsértésére vonatkozó érv önálló kifogásnak minősül, és ezért azt a Törvényszék külön fogja vizsgálni.

174 A fentiekből következik, hogy a második jogalap harmadik részét el kell utasítani.

A kartellekkel és piaci erőfölénnyel kapcsolatban a tanácsadó bizottsággal folytatott ismételt konzultáció hiányára vonatkozó negyedik részről

– A felek érvei

175 A felperes vitatja a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 254–257. pontjában szereplő értékelését, miszerint a tanácsadó bizottsággal folytatott újabb konzultáció a jelen ügyben nem volt kötelező. A felperes álláspontja szerint a Törvényszék fenti ítéletében foglaltakkal ellentétben a tanácsadó bizottsággal folytatott konzultáció kötelezettsége nem a pusztán a követendő eljárás időrendjét szabályozó, a 17. tanácsi rendelet 19. cikkének (1) és (2) bekezdésében meghatározott meghallgatásokról szóló, 1963. július 25-i 99/63/EGK bizottsági rendeleten (HL 1963. 127., 2268. o.), hanem a 17. rendelet 10. cikkének a tényállás idején hatályos változatán is alapul. Még abban az esetben is továbbá, ha a tanácsadó bizottsággal folytatott konzultáció fontos eljárásjogi garanciát jelent, annak célja nem a határozat-tervezettel érintett vállalkozás egyszerű meghallgatása, amit az is bizonyít, hogy a vállalkozás lemondása a meghallgatásról nem menti fel a Bizottságot a tanácsadó bizottsággal való konzultáció kötelezettsége alól.

176 Következésképpen a jelen ügyben a Bizottság a tanácsadó bizottsággal konzultációt kellett volna folytatni az arra irányuló tervéről, hogy a fenti 19. pontban hivatkozott Bizottság kontra Solvay ügyben hozott ítéletet követően a megtámadott határozatot elfogadja, különös tekintettel az ésszerű határidő elve tiszteletben tartásának kérdésére.

177 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

178 A 17. rendelet 10. cikkének a tényállás idején hatályos változata értelmében:

„(3) Az (1) bekezdésben említett határozat és a Szerződés 85. cikkének (3) bekezdése szerinti határozat meghosszabbítására, módosítására vagy visszavonására hozott határozat meghozatalát megelőzően konzultálni kell a versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal.

[…]

(5) A konzultációra a Bizottság által összehívott együttes ülésen kerül sor; az ülés legkorábban az összehívó értesítés megküldését követő tizennégy nap elteltével hívható össze. Az értesítéshez minden vizsgálandó üggyel kapcsolatban mellékelten megküldik az ügy összefoglalóját, a legfontosabb dokumentumokat és az előzetes határozattervezetet.”

179 A 99/63 rendelet 1. cikke a következőket rögzíti:

„A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal való konzultációt megelőzően a Bizottság a 17. rendelet 19. cikkének (1) bekezdése értelmében vett meghallgatást tart.”

180 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 99/63 rendelet 1. cikkéből az következik, hogy az érintett vállalkozások meghallgatása és a bizottsággal való konzultáció ugyanazokban az esetekben szükséges (a Bíróság 46/87. és 227/88. sz., Hoechst kontra Bizottság egyesített ügyekben 1989. szeptember 21-én hozott ítéletének [EBHT 1989., 2859. o.] 54. pontja és a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 115. pontja).

181 A 99/63 rendelet helyébe az EK-Szerződés 85. és 86. cikke [EK 81. és EK 82. cikk] alapján kezdeményezett eljárásokban a felek meghallgatásáról szóló, 1998. december 22-i 2842/98/EK rendelet (HL L 354., 1998.12.30., 18. o.) lépett, amely a megtámadott határozat elfogadásakor hatályban volt, és amelynek 2. cikke (1) bekezdése hasonló szövegezést tartalmaz, mint a 99/63 rendelet 1. cikke.

182 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat értelmében a versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal való konzultáció a 91/298 határozat elfogadását megelőzően megtörtént. A felperes sem e konzultáció megtörténtét, sem szabályszerűségét nem vitatja.

183 Mivel tehát a megtámadott határozat nem tartalmaz lényeges módosításokat a 91/298 határozathoz képest, a Bizottság nem volt köteles a megtámadott határozat elfogadása előtt a felperest újból meghallgatni, még kevésbé volt köteles a tanácsadó bizottsággal újból konzultálni (lásd ebben az értelemben a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 118. pontját).

184 Következésképpen a második jogalap negyedik részét el kell utasítani.

A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottság szabálytalan összetételére vonatkozó ötödik részről

– A felek érvei

185 A felperes azt állítja, hogy versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal folytatott konzultációt követően, amely a 91/298 határozat és a megtámadott határozat elfogadását megelőzően történt, 1995. január 1-jén három állam csatlakozott a Közösséghez. Mivel a fent említett tanácsadó bizottság a tagállamok egy-egy képviselőjéből áll, a tanácsadó bizottság nem volt szabályszerűen megalakítva abban az időpontban, amikor a Bizottság kialakította azt a tervezetet, amely a megtámadott határozat alapját képezte. A Bizottságnak ezért ismét konzultálnia kellett volna a szabályszerűen megalakított tanácsadó bizottsággal.

186 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

187 A 17. rendelet 10. cikke (4) bekezdésének a tényállás idején hatályos változata értelmében :

„A tanácsadó bizottság a versenykorlátozó magatartásokkal és az erőfölénnyel kapcsolatos ügyekben hatáskörrel rendelkező tisztviselőkből áll. A tagállamok képviseletük ellátására egy-egy tisztviselőt neveznek ki, a kinevezett tisztviselő akadályoztatása esetén helyettesíthető.”

188 Az ítélkezési gyakorlat szerint valamely intézmény összetételének módosulása nem érinti az intézmény jogfolytonosságát, és annak végleges vagy előkészítő aktusai főszabály szerint hatályban maradnak (a Bíróság C-331/88. sz., Fedesa és társai ügyben 1990. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 1990., I-4023. o.] 36. pontja).

189 Egyébiránt nem létezik olyan általános közösségi jogelv, amely előírná az esetlegesen bírság kiszabásával végződő eljárást lefolytató közigazgatási szerv összetételének folytonosságát (a Törvényszék fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ítéletének 322. és 323. pontja).

190 Ebből következik, hogy a Bizottság nem volt köteles a három új tagállam Közösséghez való csatlakozását követően újból konzultálni a tanácsadó bizottsággal.

191 Következésképpen a második jogalap ötödik részét el kell utasítani.

A pártatlanság, a gondos ügyintézés és az arányosság elveinek megsértésére vonatkozó hetedik részről

– A felek érvei

192 A felperes álláspontja szerint a megtámadott határozat gyakorlatilag szóról szóra megismétel egy tíz évvel korábban elfogadott határozatot, és egyáltalán nem veszi figyelembe az időmúlást és a 91/297 határozat megsemmisítésének jogkövetkezményeit. A felperes előadja továbbá, hogy a Bizottságnak biztosítania kellett volna részére, hogy a dokumentumokhoz teljes körűen hozzáférhessen.

193 A megtámadott határozat egyébiránt aránytalan, amennyiben annak eredménye valamely eljárásnak hosszú idővel a tényállás bekövetkezte utáni újbóli megindítása, miközben az egyáltalán nem érvényesülhet hatékonyan.

194 Emellett a felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem jelölte meg azokat az indokokat, amelyek alapján célszerűnek ítélte „drákói szigorú határozatának" újbóli elfogadását, noha a 91/297 határozat megsemmisítését követően egyébként lemondott újabb határozat elfogadásáról. A Bizottság ugyanakkor a 91/297, 91/298 és 91/299 határozatot megalapozó valamennyi jogsértést egységes egészként kezelte, és e határozatokat ennek megfelelően szerkesztette. A Törvényszék számára ezért lehetetlen a Bizottság azon döntésének indokát értékelni, amelynek értelmében a 91/298 határozat tartalmával szinte megegyező tartalommal fogadta el új határozatát.

195 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

196 A felperes a pártatlanság, a gondos ügyintézés és az arányosság elveinek állítólagos megsértése ürügyén az időmúlásra és az iratbetekintési jogra vonatkozóan már hivatkozott érvekkel megegyező érveket hoz fel, amelyeket a Törvényszék később vizsgál meg.

197 Az egyetlen új elem az indokolás hiánya arra vonatkozóan, hogy a Bizottság miért fogadott el olyan új határozatot, amelynek tartalma szinte megegyezett a 91/298 határozatéval. E tekintetben ugyanakkor meg kell állapítani, hogy a Bizottság a 91/298 határozat újbóli elfogadását a megtámadott határozat (67)–(78) preambulumbekezdésében megindokolta, amelyek a 91/298 határozathoz képest új elemet jelentenek. A felperes által hivatkozott kifogásnak tehát nincs ténybeli alapja.

198 Következésképpen a második jogalap hetedik részét el kell utasítani.

199 A fentiekből következően a második jogalapot teljes egészében el kell utasítani, azzal, hogy a dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogának megsértésére vonatkozó alapuló hatodik részt meg kell vizsgálni, amire a negyedik jogalap keretein belül kerül sor.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányán alapuló harmadik jogalapról

A felek érvei

200 A felperes álláspontja szerint a Bizottság „rosszul indokolta" a megtámadott határozatot, amennyiben a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás bizonyítása érdekében pusztán a közösségi nyerssződapiac ellenőrzésére irányuló állítólagos általános politikára utal, és azt állítja, hogy közte és a CFK között állítólagosan létrejött megállapodás ezen általános politika részét képezte.

201 A felperes álláspontja szerint az állítólagos általános politikára való hivatkozás a Bizottság azon álláspontjára utal, miszerint a „nyerssződa"-ügyekben egész végig ítélte meg, hogy az EK 81. és EK 82. cikkel szembeni állítólagos jogsértések egymást erősítették abból a célból, hogy a piacok feldarabolását és a verseny korlátozását célzó globális stratégiát valósítsanak meg.

202 Ugyanakkor először is a Bizottság sohasem tudta alátámasztani a nyerssződagyártók között állítólag fennálló „európai kartell" létezését.

203 Másodszor a Bizottság által kifogásolt magatartások – amennyiben feltételezzük azok jogellenességét – elszigetelt tényállások, és nincsenek jelentős hatással a versenyre.

204 Harmadszor a szóban forgó állítólagos megállapodás minimális tonnamennyiségekre vonatkozott, miközben a Bizottság egy több mint egymillió tonnás piacon a 11 000 tonnamennyiséget említett két évre vetítve, amely nagyjából 1 %-a német piaci fogyasztásnak, és nagyjából 4 %-a a CFK teljes gyártási kapacitásának. Emellett a feltételezett megállapodás olyan mennyiségű nyerssződára vonatkozott, amelyet a CFK nem tudott volna piacra dobni. Következésképpen az állítólagos megállapodás jellegénél fogva nem érinthette volna jelentősen a tagállamok közötti kereskedelmet.

205 Válaszában a felperes megjegyzi, hogy az a tény, hogy nem terjesztett elő külön jogalapot azon állítólagos megállapodásra vonatkozóan, amelyet a Bizottság álláspontja szerint a CFK-val kötött, nem jelenti azt, hogy elismeri e megállapodás létezését.

206 A felperes rámutat arra is, hogy a Németországban alkalmazott árak magasabbak voltak, mint a Közösség többi részében alkalmazott árak. Amennyiben tehát a CFK ezeket a mennyiségeket más tagállamokban kívánta volna elhelyezni, ez bevétel-csökkenéssel járt volna, amelyet nem állt volna érdekében növelni az árak e piacokon való további csökkentése által. Az állítólagos megállapodás hiányában a CFK-nak az állt érdekében, hogy a DSW által fel nem vásárolt tonnamennyiségeket a német piacon adja el.

207 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

A Törvényszék álláspontja

208 Az EK 81. cikk (1) bekezdése csak azokra a megállapodásokra alkalmazandó, amelyek hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében ahhoz, hogy egy vállalkozások között létrejött megállapodás alkalmas legyen arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelmet befolyásolja, lehetővé kell tennie, hogy jogi és ténybeli elemek összessége alapján kellő valószínűséggel előre lehessen látni, hogy a tagállamok közötti kereskedelmi forgalomra közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan hatást gyakorolhat oly módon, hogy az alkalmas a tagállamok közötti egységes piac célkitűzései elérésének akadályozására (a Bíróság 42/84. sz., Remia és társai kontra Bizottság ügyben 1985. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 1985., 2545. o.] 22. pontja és a Törvényszék T-217/03. és T-245/03. sz., FNCBV és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4987. o] 63. pontja). Így a Közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatást rendszerint több olyan tényező együttesen váltja ki, amelyek külön-külön nem lennének szükségszerűen meghatározóak (a C-250/92. sz. DLG-ügyben 1994. december 15-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-5641. o.] 54. pontja és a Bíróság C-359/01. P. sz., British Sugar kontra Bizottság ügyben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-4933. o.] 27. pontja).

209 E tekintetben nem lényeges, hogy a kartellnek a kereskedelemre gyakorolt hatása kedvezőtlen, semleges vagy kedvező. A verseny korlátozása alkalmas a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, amennyiben alkalmas a kereskedelemben egyébként követett irány megváltoztatására (lásd ebben az értelemben a Bíróság 209/78–215/78. és 218/78. sz., Van Landewyck és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1980. október 29-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 3125. o.] 172. pontját).

210 Továbbá valamely kartellnek a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására való alkalmassága, azaz a potenciális hatása elegendő ahhoz, hogy az EK 81. cikk hatálya alá tartozzon, és nem szükséges a kereskedelem tényleges sérelmének bizonyítása (a Bíróság C-215/96. és C-216/96. sz., Bagnasco és társai egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-135. o.] 48. pontja és a Törvényszék T-259/02–T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 166. pontja). Mindamellett szükséges, hogy a kartell tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt potenciális hatása érezhető legyen, és ne legyen jelentéktelen (a Bíróság C-306/96. sz., Javico-ügyben 1998. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1983. o.] 12. és 17. pontja és a fenti 71. pontban hivatkozott CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 207. pontja).

211 Másrészt az ilyen, valamely tagállam teljes területére kiterjedő megállapodás természeténél fogva azzal a hatással jár, hogy tartóssá teszi a nemzeti piacok szerinti részekre töredezést, akadályozva ezzel az EK-Szerződés által célul kitűzött gazdasági összefonódást (a Bíróság 8/72. sz., Vereeniging van Cementhandelaren kontra Bizottság ügyben 1972. október 17-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 977. o.] 29. pontja és a C-238/05. sz., Asnef-Equifax és Administración del Estado ügyben 2006. november 23-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-11125. o.] 37. pontja).

212 A jelen ügyben a megtámadott határozat (59) preambulumbekezdésében a Bizottság három körülménnyel támasztotta alá, hogy a szóban forgó megállapodás érintette a tagállamok közötti kereskedelmet : elsőként ez a megállapodás „a közösségi szódapiac ellenőrzésére irányuló általános politika részét képezte” ; másodsorban e megállapodás „célja nem pusztán a verseny jelentős csökkentése volt a Közösségben, hanem egyúttal a piaci szerkezet merevségének fenntartása és annak nemzeti határok szerinti elkülönítése” ; harmadsorban „a megállapodás hiányában igencsak valószínű, hogy a Solvay által a garancia alkalmazásával felvásárolt tonnamennyiséget a CFK a Közösség más piacain adta volna el”.

213 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy beadványaiban a felperes nem vitatja a Bizottság által hivatkozott utóbbi két elemet.

214 Továbbá kell mutatni, hogy a felperes nem hoz fel semmilyen azt vitató jogalapot, hogy közte és a CFK között olyan megállapodás állt fenn, amelynek értelmében – a megtámadott határozat 1. cikkének szavaival élve – „[a felperes] a CFK részére a CFK által […] elért eladások alapján kiszámított éves minimális szódaeladási tonnamennyiséget garantált Németországban, és a CFK valamennyi veszteségét kompenzálta azáltal, hogy a garantált minimális eladás eléréséhez szükséges tonnamennyiséget átvette tőle”.

215 Ugyanakkor egy, a jelen ügy tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti piacra vonatkozó minimális eladási tonnamennyiséget garantáló megállapodás jellegénél fogva alkalmas a kereskedelemben egyébként követett irány megváltoztatására. Ez a gyakorlatban ahhoz vezet, hogy a szódatermelés egy részét – amelyet más tagállamokba lehetett volna exportálni – kivonják a piacról.

216 Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy a felperesnek a szódapiac ellenőrzésére irányuló általános politika hiányára vonatkozó érve megalapozott, meg kell állapítani, hogy ez az érv nem releváns a megtámadott határozat jogszerűsége tekintetében, amennyiben a Bizottság tagállamok közötti kereskedelem érintettségének megállapítására irányuló álláspontját megfelelően alátámasztja az a tény, hogy a szóban forgó megállapodás alkalmas volt a kereskedelemben egyébként követett irány megváltoztatására.

217 A felperes azt is állítja továbbá, hogy a szóban forgó tonnamennyiségek kis jelentőségére figyelemmel a megállapodás jellegénél fogva nem érintette jelentősen a tagállamok közötti kereskedelmet.

218 A megtámadott határozat (43) preambulumbekezdése értelmében noha a német piacon 1986-ban és 1987-ben eladott szódamennyiség nagyjából 1 080 000 tonna volt, a CFK-nek nyújtott garanciát a felek 1987-ben eredetileg 179 000 tonnában rögzítették, amely mennyiséget később növeltek. Ebben a tekintetben nem a felperes által a CFK-tól ténylegesen felvásárolt mennyiségre, hanem arra a mennyiségre – vagyis eredetileg 179 000 tonnára – kell hivatkozni, amelyet a felperes a CFK-tól a megállapodás értelmében köteles lett volna felvásárolni.

219 Amint azt a Bizottság ellenkérelmében helyesen hangsúlyozza, a 179 000 tonnás mennyiséget – amely 1987-ben a német piac 16,57 %-át tette ki – nem lehet jelentéktelennek tekinteni.

220 A fentiek összességéből következik, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság helyesen ítélte úgy, hogy a szóban forgó kartell alkalmas a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.

221 Következésképpen a harmadik jogalapot el kell utasítani.

A dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogának megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról

222 A negyedik jogalap lényegében két részből áll, amelyek közül az első a jelen ügy pervezető intézkedések keretében megtekintett iratai között található, a védekezés szempontjából hasznos iratok létezésére, a második pedig az ügy iratainak felperes általi maradéktalan megtekintésének hiányára vonatkozik.

223 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a védelemhez való jog tiszteletben tartása a közösségi jog alapelvét képezi, és minden olyan eljárás során, amely szankció kiszabásához vezethet – így a közigazgatási eljárás során is –, biztosítani kell. Ezen elv azt követeli meg, hogy az érintett vállalkozásoknak és vállalkozások társulásainak a közigazgatási eljárástól kezdve lehetőségük legyen kifejteni álláspontjukat a Bizottság által állított tényállás, kifogások és körülmények valószerűségéről és jelentőségéről (a Bíróság 102/77. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1978. május 23-án hozott ítéletének [EBHT 1978., 1139. o.] 11. pontja és a Törvényszék T-314/01. sz., Avebe kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3085. o.] 49. pontja).

224 Az iratbetekintési jog, amely együtt jár a védelemhez való jog tiszteletben tartásának elvével, magában foglalja, hogy a Bizottság lehetőséget biztosít az érintett vállalkozás számára a vizsgálati iratai között található valamennyi olyan dokumentum vizsgálatára, amely hasznos lehet a védelme szempontjából. Ezek magukban foglalják mind a terhelő, mind a mentő iratokat, kivéve a más vállalkozások üzleti titkait, a Bizottság belső iratait és egyéb bizalmas jellegű információkat (lásd a Bíróság C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 68. pontját és a fenti 71. pontban hivatkozott Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítéletének 145. pontját).

225 A terhelő iratokat illetően az érintett vállalkozásnak kell bizonyítania, hogy a Bizottság által a határozatban elfogadott következtetés más lett volna, ha a dokumentumot – amelyet a vállalkozással nem közöltek, és amelyre a Bizottság a jogsértés megállapítása során támaszkodott – terhelő bizonyítékként elutasították volna. A mentő iratokat illetően az érintett vállalkozásnak azt kell bizonyítania, hogy nyilvánosságra hozataluk hiánya a hátrányára befolyásolhatta az eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát. Elegendő, ha a vállalkozás bebizonyítja, hogy az említett mentő dokumentumokat fel tudta volna használni a védelméhez, abban az értelemben, hogy amennyiben a közigazgatási eljárás során ezekbe betekinthetett volna, olyan tényezőkre tudott volna hivatkozni, amelyek nem egyeztek a Bizottságnak az ebben a szakaszban levont következtetéseivel, tehát bármilyen módon befolyásolhatta volna a Bizottság által – az adott esetben – a határozatban elfogadott értékelést, legalábbis az e vállalkozásnak felrótt magatartás súlyát és időtartamát illetően, és ebből következően a bírság mértékét. Annak lehetősége, hogy a közzé nem tett dokumentum befolyásolhatta volna az eljárás kimenetelét és a Bizottság határozatának tartalmát, csak bizonyos bizonyítékok előzetes vizsgálata után állapítható meg, annak nyilvánvalóvá tételéhez, hogy a közzé nem tett dokumentumok jelentősége – e bizonyítékok tekintetében – nem lett volna figyelmen kívül hagyható (a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 73–76. pontja, valamint a fenti 71. pontban hivatkozott Hoechst kontra Bizottság ügyben 2008. június 18-án hozott ítélet 146. pontja).

226 Végül, az iratbetekintési jog megsértése csak akkor jár a Bizottság határozatának teljes vagy részleges megsemmisítésével, ha a vizsgálati iratokhoz a közigazgatási eljárás során való szabálytalan betekintés olyan iratok megismerésében akadályozta meg az érintett vállalkozást vagy vállalkozásokat, amelyek a védelmük szempontjából hasznosak lehettek volna, és ekképpen megsértette a védelemhez való jogukat. Ez lenne a helyzet, amennyiben az irat rendelkezésre bocsátásával – bármilyen csekély – esély lett volna a közigazgatási eljárás eredményének megváltoztatására, amennyiben az érintett vállalkozás hivatkozhatott volna rá az említett eljárás során (lásd ebben az értelemben a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 73–76. pontját).

227 E megfontolások fényében azt kell megvizsgálni, hogy a jelen ügyben a Bizottság tiszteletben tartotta-e a felperes védelemhez való jogát.

A jelen ügy pervezető intézkedések keretében megtekintett iratai között található, a védelem szempontjából hasznos iratok létezésére vonatkozó első részről

228 Amint az a fenti pontokban idézett ítélkezési gyakorlatból következik, a mentő iratokat illetően az érintett vállalkozásnak azt kell bizonyítania, hogy nyilvánosságra hozataluk hiánya a hátrányára befolyásolhatta az eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát.

229 A jelen ügyben a felperes 2005. július 15-én, a jelen ügy iratainak megtekintését követően benyújtotta észrevételeit.

– A felek érvei

230 A felperes álláspontja szerint az iratokhoz való hozzáférés a közigazgatási eljárás során lehetővé tette volna számára, hogy a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára vonatkozóan a védelme szempontjából hasznos érveket terjesszen elő.

231 Egyrészről a felperes azt állítja, hogy a vizsgálati aktában szereplő azon iratok, amelyekhez a közigazgatási eljárás során nem fért hozzá, lehetővé tették volna számára annak bizonyítását, hogy nem hozott létre a piac ellenőrzésére vonatkozó kereskedelmi stratégiát, és hogy ugyanebben az időszakban a CFK más versenytársaknak is szállított nyerssződát. A CFK egy belső feljegyzéséből különösen az derül ki, hogy 1988-ban a dél-európai gyáraiban fellépő gyártási nehézségeket követően 2544 tonna nyerssződát szállított a felperes részére. A vizsgálati aktában szereplő más dokumentumok, amelyekhez a felperes nem fért hozzá a közigazgatási eljárás során, azt bizonyítják, hogy nyerssződagyártók rendszeresen szállítottak egymás számára.

232 Másrészről a felperes azt állítja, hogy az akta azon dokumentumai, amelyekhez nem fért hozzá a közigazgatási eljárás során, azt bizonyítanák, hogy azokban az években, amikor a CFK a vitatott szállításokat végezte, a Közösség más tagállamaiba irányuló exportjának összetétele és nagyságrendje hasonló maradt. Következésképpen a felperes részére történt szállítások nem befolyásolták a Közösségen belüli kereskedelmet.

233 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

234 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság által hivatkozott azon elem, miszerint a szóban forgó megállapodás a közösségi szódapiac ellenőrzésére irányuló általános politika részét képezte, nem bír jelentőséggel a megtámadott határozat jogszerűségére szempontjából (lásd a fenti 216. pontot). Ennélfogva a felperes által az iratbetekintést követően hivatkozott dokumentumok, még ha bizonyíthatnák is a felperes piac ellenőrzésére irányuló kereskedelmi stratégiájának hiányát, nem vonhatnák maguk után a megtámadott határozat megsemmisítését.

235 Mindenesetre a felperes – aki a tényállás idején a legnagyobb közösségi nyerszszódagyártója volt – szükségszerűen rendelkezett olyan információkkal, amelyek alapján 1990-ben hivatkozott arra a tényre – és alátámasztotta azt –, hogy a nyerssszódaelőállítók rendszeresen szállítottak egymás között. A felperes több olyan dokumentumra is hivatkozik különösen, amelyek azt jelzik, hogy ő és versenytársai adtak el egymásnak nyerssszódát, amit nyilvánvalóan nem hagyhatott figyelmen kívül.

236 Egyébiránt azon érv, miszerint a felperes részére történt szállítások nem befolyásolták a Közösségen belüli kereskedelmet, nem alkalmas a Bizottság tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó megállapításainak megkérdőjelezésére. Amint

ugyanis azt a Bizottság a megtámadott határozat (58) preambulumbekezdésében megjegyezte, a megállapodás célja a piac mesterséges stabilitásához szükséges feltételek megteremtése volt, amelyet a felperes nem vitat. Mivel ugyanakkor a megállapodás célja a nyersszódapiac létező struktúrájának fenntartása volt, ebből logikusan következik, hogy a CFK Közösségen belüli exportjának állandónak kellett maradnia. Következésképpen a felperes érve ahelyett, hogy a Bizottságnak a tagállamok közötti kereskedelem érintettségére vonatkozó megállapításait megkérdőjelezné, inkább alátámasztani látszik azokat.

237 Következésképpen a felperes nem bizonyította, hogy az iratokhoz való hozzáférés lehetővé tételével – bármilyen csekély – esély lett volna a közigazgatási eljárás kimenetelének megváltoztatására, amennyiben az említett eljárás során az ítélkezési gyakorlat követelményének megfelelően ezen iratkora is hivatkozhatott volna (lásd ebben az értelemben a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 73–76. pontját).

238 Ennélfogva a felperes által a pervezető intézkedések keretén belüli iratokhoz való hozzáférést követően hivatkozott dokumentumok megvizsgálásából az következik, hogy a Bizottság nem sértette meg a felperes iratokhoz való hozzáféréséhez való jogát. A felperes által hivatkozott negyedik jogalap első részét tehát el kell utasítani.

Az akta felperes általi maradéktalan megtekintésének hiányára vonatkozó második részről

– A felek érvei

239 Keresetében a felperes azt állítja, hogy sohasem jutott hozzá a Bizottság vizsgálati aktájára vonatkozó teljes listához. A 91/298 határozat elfogadását megelőző közigazgatási eljárás során továbbá a Bizottság mindössze a kifogásközléshez csatolt terhelő dokumentumokhoz biztosított hozzáférést számára. Következésképpen az akta

fenti 17. pontban hivatkozott Solvay I-ítéletből származó leírása értelmében a Bizottság megtagadta, hogy a felperes hozzáférjen a versenytársaira (Rhône-Poulenc, CFK, Matthes & Weber, Akzo és ICI) vonatkozó „részakták" összességéhez, valamint nagyjából tíz olyan aktához, amelyek a 17. rendelet tényállás idején hatályos változatának 11. cikke értelmében történt információkérésekre adott válaszokat tartalmazták, így különösen azokhoz, amelyeket a Bizottság címzett a felperes bizonyos vásárlóihoz. A felperes fenntartja, hogy emiatt nem volt módja megvizsgálni, hogy ezek az akták tartalmaztak-e védelme szempontjából hasznos elemeket, különösen a német piaci versenyhelyzet, az állítólagos megállapodás háttere és annak a versenyre és a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatása tekintetében. A bizonyítékoknak a kifogásolt tények óta eltelt idő következtében bekövetkezett megsemmisülése miatt a dokumentumokhoz való hozzáférés még fontosabb lett volna.

240 A Törvényszék hivatalában történt iratbetekintést követően benyújtott 2005. július 15-i észrevételeiben a felperes azt állítja, hogy nem tudja megbecsülni, hogy az aktából hiányzó dokumentumok milyen mértékben lettek volna hasznosak védelme szempontjából. E tekintetben megjegyzi, hogy egyrészről a Bizottság kifejezetten elismerte öt iratrendező elvesztését, másrészről azt, hogy nem tudja garantálni az általa még birtokolt iratrendezők teljességét, mivel a listán szereplő dokumentumok folyamatos számozása hiányzik. Ebből a felperes azt a következtetést vonja le, hogy a megtámadott határozatot teljes egészében meg kell semmisíteni, mivel a Törvényszéknek nincs módja a határozat jogszerűségének felülvizsgálatára.

241 A Bizottság vitatja a felperes által előterjesztett érveket.

– A Törvényszék álláspontja

242 Mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy a 91/298 határozat meghozatalát megelőző közigazgatási eljárás során a Bizottság nem állította össze az ügyhöz tartozó iratokat felsoroló listát, valamint hogy a felperessel kizárólag azokat a vele szemben terhelő iratokat közölte, amelyeket a Bizottság a kifogásközléshez csatolt.

243 Ebben a tekintetben a Bizottság a tárgyaláson kiemelte, hogy egyes ügyekben az a gyakorlat alakult ki, hogy az érintett vállalkozásokkal az ügy iratainak terjedelmére tekintettel csak a kifogásokat közölték, kizárólag egyes dokumentumok mellékelésével, és azzal, hogy a vállalkozásokat tájékoztatták, hogy a Bizottság helyiségeiben valamennyi elérhető iratot megtekinthetik az azokat felsoroló lista segítségével. Mindazonáltal a 91/298 határozat meghozatalának alapjául szolgáló ügyben a Bizottság szerint az előadó úgy döntött, hogy „egyszerűsíti az eljárást" abból a megfontolásból, hogy mivel a kifogásközléssel az összes iratot közölték, ez a betekintés, és ebből következően az iratokat felsoroló lista is szükségtelen.

244 Fel kell ugyanakkor hívni a figyelmet arra, hogy a Bizottság *a versenypolitikáról szóló tizenkettedik jelentésének* 40. és 41. pontjában az ügy dokumentumaihoz való hozzáférés vonatkozásában a következő szabályokat állapította meg:

„A Bizottság lehetővé teszi az eljárásban érintett vállalkozások számára, hogy megismerjék az őket érintő ügy iratait. Az ügy iratainak tartalmáról a vállalkozásokat a kifogásközléshez vagy a panasz elutasítását tartalmazó válaszlevélhez mellékelt, az ügy valamennyi iratát tartalmazó listával értesítik, az elérhető iratok vagy az iratok elérhető részeinek megjelölésével. A vállalkozásoknak az iratok megtekintésére a helyszínen van lehetőségük. Ha valamely vállalkozás csak néhányat kíván ezek közül megvizsgálni, a Bizottság azokról másolatot küldhet. A Bizottság bizalmasnak, és ebből következően nem hozzáférhetőnek tekinti egy adott vállalkozás vonatkozásában a következő iratokat: más vállalkozások üzleti titkát tartalmazó iratokat vagy részeiket, a Bizottság belső iratait, mint a jegyzetek, tervezetek, vagy más munkairatok, minden más bizalmas jellegű információt, például azok, amelyek lehetővé teszik az azt felfedni nem kívánó panaszosok kilétét, valamint a Bizottságnak címzett olyan közléseket, amelyeket azzal a feltétellel adtak át, hogy a Bizottság megőrzi azok bizalmas jellegét."

245 Ezekből a szabályokból következik, hogy a 91/298 határozat meghozatalát megelőző közigazgatási eljárás során a Bizottság köteles volt a felperes számára elérhetővé tenni a rá nézve terhelő és mentő összes olyan iratot, amelyet a vizsgálat során beszerzett, kivéve más vállalkozások üzleti titkait, a Bizottság belső iratait, valamint más bizalmas

jellegű információkat (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 51–54. pontját, valamint a T-10/92–T-12/92. és T-15/92. sz., Cimenteries SBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1992. december 18-án hozott ítélet [EBHT 1992., II-2667. o.] 39–41. pontját).

246 A fentiek alapján meg kell állapítani, hogy a 91/298 határozat meghozatalának alapjául szolgáló eljárásban a Bizottság eltért az 1982-ben lefektetett szabályoktól azzal, hogy nem készítette el az összes iratot felsoroló listát, és nem tette lehetővé a felperes hozzáférését az ügyre vonatkozó valamennyi irathoz.

247 Továbbá meg kell állapítani, hogy mivel a 91/298 határozatot a Törvényszék a hitelesítés hiánya miatt megsemmisítette, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy jogszerűen hozta meg a megtámadott határozatot a közigazgatási eljárás újbóli megindítása nélkül is.

248 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat meghozatalát megelőzően a Bizottság nem ismertette a felperessel a számára elérhető valamennyi iratot, és nem hívta fel a szóban forgó iratok helyszíni megtekintésére, aminek következtében a közigazgatási eljárás ebben a tekintetben szabálytalan volt.

249 Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a védelemhez való jogok az eljárási szabálytalanság miatt a védelemhez való jogok csak akkor sérülnek, ha e szabálytalanságnak tényleges kihatása van arra, hogy az érintett vállalkozások miként tudják megvédeni magukat (a Törvényszék T-44/00. sz., Mannesmannröhren-Werke kontra Bizottság ügyben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2223. o.] 55. pontja, valamint a T-210/01. sz., General Electric kontra Bizottság ügyben 2005. december 14-én hozott ítélet [EBHT 2005., II-5575. o.] 632. pontja).

250 Adott körülmények között a Törvényszék a megtámadott határozat elleni bírósági jogorvoslati eljárásban az ügy irataiba való teljes körű betekintésre irányuló pervezető intézkedést hozott annak megítélése érdekében, hogy a Bizottság részéről valamely irat kiadásának vagy közlésének visszautasítása hátráltathatta-e a felperes védekezését (lásd ebben a vonatkozásban a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 102. pontját).

251 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy mivel a Törvényszék előtt a bizottsági határozatok megsemmisítése tárgyában indított bírósági eljárás az adott keresetben felhozott jogalapok bírósági felülvizsgálatára korlátozódik, e vizsgálatnak nem célja és nem is eredménye az ügy a közigazgatási eljárásban lefolytatott teljes vizsgálat helyettesítése. Az ügy egyes iratainak késve történő megismerése nem hozza a Bizottság határozata ellen jogorvoslattal élő vállalkozást olyan helyzetbe, amely lehetővé tette volna, hogy ugyanezen iratokra az intézményhez címzett írásbeli és szóbeli észrevételei megtétele alkalmával támaszkodjon (lásd a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 103. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Ezenkívül amennyiben az ügy irataiba való betekintést a közösségi bíróság a bírósági eljárás szakaszában biztosítja, az érintett vállalkozásnak nem kell bizonyítani, hogy amennyiben hozzáfért volna a nem közölt iratokhoz, a Bizottság határozatának tartalma más lett volna, csupán annyit, hogy a szóban forgó iratok hasznosak lettek volna a védekezése tekintetében (a Bíróság C-199/99. P. sz., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-11177. o.] 128. pontja, valamint a Bíróság fenti 38. pontban hivatkozott PVC II-ügyben hozott ítéletének 318. pontja).

252 A jelen esetben a Törvényszék felszólítására a Bizottság benyújtotta a kifogásközlést, valamint a csatolt iratokat. Elkészítette továbbá az ügy jelenlegi állapotában az arra vonatkozó valamennyi iratot felsoroló listát.

253 Ebben a vonatkozásban elsősorban azt kell megállapítani, hogy bizonytalan az ügy irataink eredeti állapotuk szerinti tartalma. Valóban igaz, hogy a Bizottság jelezte, hogy az ügy aktája jelenlegi állapot szerint az eredeti iratok másolataiból áll, és azt 1-től 71-ig terjedően számozott „részakták” képezik. Mindazonáltal ezzel egyidejűleg a Bizottság jelezte egy számozatlan, „Oberland Glas” elnevezésű „részakta” létezését is.

254 Másodsorban meg kell állapítani, hogy a Bizottság kifejezetten elismerte, hogy a 66–70. számú „részakták” elvesztek. 2005. március 15-én kelt levélből kiderül, hogy erre a megállapításra annak felismerésével jutott, hogy az 1–65. számú „részaktákkal” rendelkezik, valamint, hogy a 71. sz. „részakta” tartalmazza a kifogásközlést.

255 2005. november 18-én kelt észrevételeiben a Bizottság jelezte, hogy „kevéssé valószínű, hogy a fellelhetetlen iratok mentő iratokat tartalmaznának”. A tárgyaláson e mondat értelmezése kapcsán a Bizottság előadta, hogy „valószínűnek tűnik”, hogy a szóban forgó „részakták” nem tartalmaznak mentő iratot, és hogy „statisztikai” szemszögből megítélve azok aligha lehettek volna hasznosak a felperes védelme tekintetében.

256 Ezekből a válaszokból következik, hogy a Bizottság nem képes biztonsággal azonosítani a 66–70. számú „részakták” mindegyikének szerzőjét, annak természetét és tartalmát.

257 Azt kell tehát megvizsgálni, hogy a felperesnek volt-e lehetősége megvizsgálni a vizsgálati iratok között szereplő valamennyi olyan iratot, amely a védelme tekintetében releváns lehetett, és ellenkező esetben az iratokhoz való hozzáférése megsértése olyan jelentőségű volt-e, hogy ezt az eljárási garanciát megfosztotta tartalmától. Az ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az iratbetekintési jog egyike a védelemhez való jog tiszteletben tartását célzó eljárási garanciáknak (a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay I-ítélet 59. pontja), és a határozathozatalt megelőző eljárásban az iratbetekintés jog Bizottság általi megsértése alapot adhat a határozat megsemmisítésére, amennyiben ez az érintett vállalkozás védelemhez való jogát megsértette (a fenti 251. pontban hivatkozott Corus UK kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 127. pontja).

258 Ebben a vonatkozásban meg kell vizsgálni, hogy a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban vele szemben felhozott kifogásokkal összefüggésben sérült-e a felperes védelemhez való joga.

259 Az ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog megsértését mindig az adott eset különös körülményeire tekintettel kell vizsgálni, mivel ez alapvetően azon kifogásoktól függ, amelyeket a Bizottság az érintett vállalkozás által állítólag elkövetett jogsértés alátámasztására megállapított (a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 127. pontja). Röviden meg kell vizsgálni tehát a Bizottság által a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban felhozott érdemi kifogásokat (a fenti 17. pontban hivatkozott Solvay I-ügyben hozott ítélet 60. pontja).

260 A védelemhez való jog megsértését az érintett vállalkozás által a megtámadott határozattal szemben kifejezetten felhozott érvek fényében is meg kell vizsgálni (lásd ebben a vonatkozásban a fenti 17. pontban hivatkozott ICI II. ítélet 59. pontját.

261 Márpedig ebben az ügyben a jelen kereset keretében a Törvényszék megvizsgálta a felperes által előadott érvelést és a megtámadott határozatban foglalt érdemi kifogásokat, és úgy ítélte meg, hogy a felperes által előadott jogalapot el kell utasítani.

262 Mivel a felperes a keresetben egyetlen olyan érvet sem adott elő, amely kétségbe vonná a Bizottság által a megtámadott határozatban kifogásolt megállapodás létét, semmi nem enged arra következtetni, hogy a hiányzó részaktákban olyan elemeket találhatott volna, amelyek alapján kétségbe vonhatta volna a Bizottság megállapításait. Ezenkívül még ha a felperes nem is kötötte meg a megtámadott határozatban kifogásolt megállapodást, erre az ügy valamennyi iratába való betekintés hiányában is hivatkozhatott volna. Végül ami a szódapiac ellenőrzésére kialakított üzletpolitika hiányára vonatkozó felperesi érvet illeti, fel kell hívni a figyelmet arra, hogy – mint az a fenti 215. pontban is kifejtésre került – a szóban forgó megállapodáshoz hasonló garanciális megállapodás jellegénél fogva alkalmas a kereskedelemben egyébként követett irány megváltoztatására.

263 Mindezekre tekintettel meg kell állapítani, hogy nem bizonyított, hogy a felperesnek nem volt lehetősége megvizsgálni a vizsgálati iratok között található valamennyi olyan iratot, amely releváns lehetett volna védekezésében. Ugyanis még ha a felperesnek nem

is volt lehetősége a vizsgálati aktában található valamennyi iratba betekinteni, ez a körülmény nem akadályozta meg a Bizottság által a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban foglalt érdemi kifogásokra vonatkozó védekezésben.

264 Következésképpen a jelen ügy körülményeire tekintettel nincs helye a megtámadott határozat megsemmisítésének a négy „részaktának" az ügy irataiból való eltűnése miatt, amelyekbe a felperesnek sosem volt betekintési lehetősége. Ennélfogva a negyedik jogalap második részét, és következésképpen a negyedik jogalap egészét el kell utasítani.

2. A bírság eltörlésére vagy csökkentésére vonatkozó kérelmekről

265 A felperesnek a bírság eltörlésére vagy csökkentésére irányuló kérelme lényegében öt jogalapból áll, amelyek egyrészt a jogsértés súlyának téves értékelésére, másrészt a jogsértés időtartamának téves értékelésére, harmadsorban arra vonatkozik, hogy a Bizottság tévesen állapított meg súlyosító körülményeket, negyedsorban enyhítő körülmények fennállására, ötödsorban a bírság összegének – különös tekintettel az eltelt időre – aránytalanságára vonatkozik.

A jogsértés súlyának téves értékelésére vonatkozó első jogalapról

A felek érvei

266 A felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság köteles betartani a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott

bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatást (HL C 9., 1998.1.14., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet,171. o.; a továbbiakban: bírságkiszabási iránymutatás). Mindazonáltal tekintettel arra, hogy a jelen esetben a bírságkiszabási iránymutatás elfogadását megelőzően bekövetkezett tényállásról van szó, főszabály szerint a Bizottság nem volt köteles azt figyelembe venni, két kivétellel: egyrészt amennyiben a hivatkozott iránymutatás a Bizottság gyakorlatában kialakított elveket veszi át, másrészt amennyiben az a Bizottság bírságkiszabási politikájának enyhítését jelenti.

267 A jogsértés súlyát illetően a Bizottság nem indokolta meg, hogy az állítólagos megállapodás mennyiben minősül piacfelosztásra irányuló megállapodásnak, mivel ez a megállapítás első és egyetlen alkalommal a megtámadott határozat (62) preambulumbekezdésében jelenik meg. Ezen túlmenően a Bizottság nem vette figyelembe, hogy az állítólagos megállapodással érintett mennyiségek nem voltak jelentősek. Végül a Bizottság nem indokolta és nem bizonyította, hogy a szóban forgó megállapodást szigorúan titkos körülmények között kötötték volna meg.

268 A Bizottság vitatja a felperes által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

269 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy bár a Bizottság mérlegelési jogkörrel rendelkezik minden egyes bírság összegének megállapítására, anélkül hogy köteles lenne pontos matematikai képletet használni, a 17. rendelet 17. cikke szerint viszont a Törvényszék korlátlan hatáskörrel rendelkezik az EK 229. cikk értelmében a Bizottság bírságot megállapító határozatainak felülvizsgálatára; a kirótt bírságot törölheti, csökkentheti vagy emelheti (a Törvényszék T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének [EBHT 2004., II-1181. o.] 165. pontja, valamint a fenti 208. pontban hivatkozott FNCBV és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 358. pontja).

270 Először is a bírságkiszabási iránymutatás alkalmazása tekintetében rá kell mutatni arra, hogy mivel a Törvényszék a 91/298 határozatot eljárási szabálytalanság miatt semmisítette meg, a Bizottság jogszerűen hozott új határozatot új közigazgatási eljárás lefolytatása nélkül.

271 Mivel a megtámadott határozat tartalma majdnem teljesen megegyezik a 91/298 határozat tartalmával, és mivel e két határozat ugyanazokon a jogalapokon alapul, a megtámadott határozat a bírság összegének megállapítása tekintetében a 91/298 határozat meghozatalának időpontjában hatályos szabályok hatálya alá tartozik.

272 A Bizottság ugyanis abban a szakaszban kezdte újra az eljárást, amikor az eljárási szabálytalanságot elkövette, és az ügynek a 91/298 határozat meghozatalakor még nem létező szabályokra figyelemmel történő újbóli megvizsgálása nélkül hozott új határozatot. Márpedig az új határozat hozatala elvileg kizárja az első határozat meghozatalát követően meghozott iránymutatás alkalmazását.

273 Következésképpen a bírságkiszabási iránymutatás a jelen ügyben nem alkalmazandó.

274 Másodszor meg kell állapítani, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a felperessel szemben kifogásolt jogsértés – azaz a CFK-val kötött megállapodás – „súlyos” volt (a megtámadott határozat (62) preambulumbekezdése).

275 Ebben a vonatkozásban emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a bírság összegét a jogsértés körülményeire és súlyára tekintettel kell megállapítani, és a jogsértés súlyának a bírság összegének megállapítása céljából történő mérlegelése során különösen figyelembe kell venni a verseny korlátozásának jellegét (lásd a Törvényszék T-32/92. sz. és T-40/92. sz., CB és Europay kontra Bizottság egyesített ügyekben 1994. február 23-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-49. o.] 143. pontját

és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

276 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a felperessel szemben kifogásolt magatartást a Bizottság indokoltan minősítette legalább „súlyosnak”.

277 A szóban forgó megállapodás ugyanis a német piacon a verseny korlátozására irányult mivel e megállapodás célja az volt, hogy az árszint fenntartása érdekében biztosítsa meghatározott mennyiségű nyersszóda CFK-tól való megvásárlását.

278 A megtámadott határozat (58) preambulumbekezdése – amelynek tartalmát a felperes nem vitatja – a szóban forgó megállapodás célját a következőképpen írja le:

„Ennek célja nyilvánvalóan a piac mesterséges stabilitásához szükséges feltételek megteremtése volt. A Solvay által ártalmatlannak tekintett árazási gyakorlathoz való visszatérés ellentételezéseként a CFK részére minimumrészesedést garantált a német piacon. A CFK által el nem adott tonnamennyiség piacról való kivonásával a Solvay biztosította, hogy a verseny ne csökkentse az árszínvonalat. A lefoglalt dokumentumok bizonyítják, hogy a megállapodásokat végrehajtották, és azok elérték a kívánt hatást. Az ilyen »kartell« típusú megállapodások az [EK 81. cikk] (1) bekezdése értelmében jellegüknél fogva korlátozták a versenyt.”

279 Vagyis ellentétben a felperes állításával piacfelosztásra irányuló megállapodásról van szó, mivel az érintett vállalkozások megegyeztek a CFK termékeinek a német piacon történő forgalomba hozatalának szabályozásáról.

280 Az ilyen típusú megállapodások szerepelnek a példálózóan felsorolt azon esetek között, amelyeket az EK 81. cikk (1) bekezdésének c) pontja a közös piaccal kifejezetten összeegyezhetetlennek nyilvánított. Ezeket a megállapodásokat ugyanis az ítélkezési gyakorlat a verseny nyilvánvaló korlátozásának minősítette (lásd ebben a vonatkozásban a Törvényszék T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz., European Night Services és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-3141. o.] 136. pontját és a T-49/02–T-51/02. sz., Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3033. o.] 173. pontját).

281 Harmadszor a megállapodással érintett nem jelentős mennyiségre vonatkozó jogalap tekintetében elegendő arra emlékeztetni, hogy ezt az érvet a Törvényszék már megvizsgálta, és azt elutasította (lásd a fenti 218. és 219. pontot).

282 Negyedszer azzal összefüggésben, hogy a megállapodás végrehajtása nem volt titkos, utalni kell a megtámadott határozat (47) preambulumbekezdésére, amely az alábbiakat tartalmazza :

„1989. március 14-én találkozót tartottak, amelyen egyrészről a CFK-nak, illetve anyavállalatának, a Kali & Salz-nak, másrészről a felperes leányvállalatának, a Deutsche Solvay Werkének (DSW) a magas beosztású képviselői vettek részt. Rendkívül sokatmondó, hogy erről a találkozóról semmilyen beszámoló vagy hivatalos jegyzőkönyv nem készült. Sem a CFK-nál, sem a Kali & Salz vállalkozásnál nem utalt e találkozóra semmi nyom, ám egy kézzel írott rövid feljegyzés lefoglalásra került a DSW-nél."

283 A keresetlevélben a felperes lényegében azt állítja, hogy a Bizottság „nem indokolta és nem bizonyította", hogy a szóban forgó megállapodást szigorúan titkos körülmények között hajtották végre. A Bizottság a maga részéről arra hivatkozik, hogy nem létezett semmiféle hivatalos összefoglaló, még ha a DSW-nél lefoglalt is egy kézzel írott feljegyzést.

284 Mindazonáltal kizárólag a hivatalos összefoglalók hiánya alapján nem állapítható meg, hogy a felek a megállapodást szigorúan titkos körülmények között hajtották végre, annál is inkább, mivel – ahogy azt a Bizottság is elismeri – egy, a találkozóval kapcsolatos belső feljegyzést mégis lefoglalt a felperes német leányvállalatánál.

285 Következésképpen a Bizottság a jogsértés súlyának a bírság összege meghatározása érdekében történő mérlegelésénél nem vehette figyelembe a szóban forgó megállapodás végrehajtásának titkosságát.

286 Mindazonáltal tekintettel arra, hogy a szóban forgó megállapodás nyilvánvalóan versenykorlátozó jellegű, a Bizottság mindenesetre minősíthette súlyosnak a felperes által elkövetett jogsértést.

287 Következésképpen az első jogalapot el kell utasítani.

A jogsértés időtartamának téves értékelésére vonatkozó második jogalapról

A felek érvei

288 A felperes álláspontja szerint a Bizottság egyáltalán nem bizonyította, hogy az 1990. évre bármilyen mennyiség felvásárlását biztosító megállapodás állt volna fenn. Ennélfogva amennyiben a jogsértés ténye megállapítást nyer, a Törvényszéknek e jogsértés időtartamát legalább negyedével csökkentenie kell.

289 A Bizottság azt válaszolja, hogy a felperesnek és a CFK-nak címzett 1990. március 14-i kifogásközlés úgy fogalmazott, hogy a jogsértés „a mai napig" (vagyis a kifogásközlés napjáig) tart(ott). Kijelenti, hogy ezzel lehetőséget adott az érintett vállalkozásoknak a jogsértés időpontjával kapcsolatos álláspontjuk kifejtésére. Márpedig a kifogásközlésre adott válaszában a felperes és a CFK is egészében tagadta a megállapodás létezését, anélkül hogy annak időtartamáról állást foglalt volna, és nem szolgált egyetlen olyan információval sem, amely a jogsértés megszűnésére engedett volna következtetni.

290 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a felperes és a CFK által a kifogásokra adott válaszokban felhozott érvek valószínűtlenségére tekintettel megalapozottan következtethetett arra, hogy a jogsértés az 1990. év folyamán is folytatódott. Ebben a vonatkozásban a Bizottság hivatkozik Sir Gordon Slynn főtanácsnok 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben ismertetett indítványára (1983. június 7-én hozott ítélet [EBHT 1983., 1825. o.]), amelyben rámutatott, hogy amennyiben valamely megállapodás létezése megállapítást nyert, az ellenkező bizonyításáig a megállapodás fennállását kell vélelmezni. Az adott ügy tekintetében a Bizottság állítja, hogy különleges körülményekre alapozott, amelyek nem a megállapodás természetével, hanem az érintett vállalkozásoknak a megállapodás létére vonatkozó nyilatkozataival voltak kapcsolatosak.

291 Végül a Bizottság szerint a felperes csak annyit állít, hogy a Bizottság nem bizonyította azt a tényt, hogy a felek az 1990. évre bármilyen mennyiség felvásárlását biztosító megállapodást kötöttek volna, anélkül hogy megjelölte volna, hogy e megállapodást megszűnt. Rámutat arra, hogy 1989-ben a felek már kötöttek ilyen felvásárlást biztosító megállapodást, és hogy a mennyiséget nem egyes szállítások, hanem szervezeti politika keretében növelték.

A Törvényszék álláspontja

292 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a felperes vitatja a jogsértés megszűnésének időpontját, nem vitatja azonban a jogsértés kezdetének időpontját, amelyet a megtámadott határozat rendelkező része „nagyjából 1987-ben" határoz meg.

293 A Törvényszék ítélkezési gyakorlata szerint a versenykorlátozó célú jogsértés időtartamának kiszámításánál csupán azt az időtartamot kell meghatározni, ameddig a megállapodás létezett, vagyis az annak megkötése és megszűnése közötti időszakot (a fenti 71. pontban hivatkozott CMA CGM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 280. pontja).

294 A jogsértés időtartama az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti jogsértés alkotórésze, és az időtartam bizonyítása elsősorban a Bizottság feladata. E tekintetben az ítélkezési gyakorlat megköveteli, hogy a jogsértés időtartamát közvetlenül megalapozó bizonyítékok hiányában a Bizottság olyan, az időben kellően közeli tényekre hivatkozzék, hogy ésszerűen elfogadható legyen az, hogy a jogsértés a két meghatározott időpont között megszakítás nélkül folytatódott (a Törvényszék T-43/92. sz., Dunlop Slazenger kontra Bizottság ügyben 1994. július 7-én hozott ítéletének [EBHT 1994., II-441. o.] 79. pontja, valamint a T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítélet [EBHT 2006., II-4441. o.] 51. pontja).

295 A bizonyítási teher ilyen megoszlása mindazonáltal változhat attól függően, hogy az egyik fél által hivatkozott tényállási elem olyan jellegű lehet, amely a másik felet magyarázatra vagy igazolásra kötelezheti ; ennek hiányában azonban megállapítható a bizonyítottság (a fenti 294. pontban hivatkozott Perócidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 53. pontja, valamint lásd ebben az értelemben a fenti 224. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 79. pontját).

296 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozat 1. cikkében kijelentette, hogy a felperes megsértette az EK 81. cikket azzal, hogy „nagyjából 1987-től legalább 1990 végéig részt vett valamely piacfelosztásra irányuló megállapodásban”. Egyébként a megtámadott határozat (60) preambulumbekezdésében a szóban forgó időszakra így utal : „nagyjából 1986-tól 1990 végéig”.

297 Ezzel szemben a megtámadott határozat (2) preambulumbekezdésében a Bizottság azt állította, hogy „egy 1987 körüli, meghatározatlan időponttól kezdve legalább 1989-ig

a Solvay és a CFK egy olyan megállapodásban, illetve összehangolt magatartásban vett részt, ami ellentétes a[z EK] 81. cikkel, és amelyeknek keretében az 1987., 1988. és 1989. évre nézve a Solvay a CFK számára bizonyos minimális eladási mennyiséget garantált".

298 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat ellentmondó elemeket tartalmaz a jogsértés megszűnésének időpontját illetően.

299 Ezenkívül a megtámadott határozatnak a felvásárlási megállapodásra vonatkozó részei (a (42)–(48) preambulumbekezdés) csak az 1989. évig terjedően tartalmaz számszerű adatokat, az 1990. évet pedig nem említi a jogsértés időtartamára vonatkozó részben (a (63)–(66) preambulumbekezdés).

300 A Bizottság Sir Gordon Slynn főtanácsnok fenti 290. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben ismertetett indítványára hivatkozva azt állítja, hogy amennyiben a megállapodás létezése megállapítást nyert, az ellenkező bizonyításáig a megállapodás fennállását kell vélelmezni, és hogy a jelen esetben a felperest terheli annak bizonyítása, hogy 1990-ben a megállapodást már nem volt hatályban.

301 Hangsúlyozni kell azonban, hogy – amint az a fentiekből kiderül – a Bizottság azon megállapítása, hogy a megállapodás az 1990. év végéig állt fenn, csak a megtámadott határozat rendelkező részében és (60) preambulumbekezdésében jelenik meg, amelyben a Bizottság megállapítja, hogy az EK 81. cikk megsértéséről van szó, amit sem a megállapodás minősítéséről szóló (a megtámadott határozat (53)–(59) preambulumbekezdése), sem a megállapodás időtartamával kapcsolatos indokolásában (a megtámadott határozat (63)–(66) preambulumbekezdése) nem támaszt alá. Adott körülmények között és figyelemmel a jogsértés megszűnésének időpontjára vonatkozó indokolás ellentmondásaira a megtámadott határozatban, a Bizottság által hivatkozott vélelem a jelen ügyben nem alkalmazható még akkor sem, ha a felperes egyetlen olyan körülményt sem adott elő, amely arra utalna, hogy a jogsértés 1989. végén megszűnt volna.

302 Ugyanis még ha feltételezzük is, hogy olyan különleges körülmények következnek be, amelyek következtében a jogsértés időtartamára vonatkozóan a bizonyítási teher megfordul (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95., T-88/95., T-103/95., és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 15-én hozott ítéletének [EBHT 2000., II-491. o.] 2801–2804. pontját) ebből nem következik, hogy a Bizottság egy EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértés megállapításáról szóló határozatban kikerülhetné, hogy bizonyítékokkal támassza alá a jogsértés megszűnésének időpontját, és közölje a jogsértés időtartamával kapcsolatosan adott esetben rendelkezésére álló ismereteit.

303 A fentiekből következően a Bizottság – amelyre főszabályként a bizonyítás terhe hárul – nem bizonyította, hogy a szóban forgó jogsértés az 1990. év végéig tartott volna.

304 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a szóban forgó jogsértés 1987. és 1989. között, nem pedig 1987. és 1990. között folytatódott. Következésképpen meg kell semmisíteni a megtámadott határozat 1. cikkét annyiban, amennyiben azt állapítja meg, hogy a felperes megsértette az EK 81. cikket azzal, hogy 1987-től legalább 1990 végéig vett részt valamely piacfelosztásra irányuló megállapodásban.

305 E körülmények között a Törvényszék úgy határoz, hogy módosítja a megtámadott határozatot oly módon, a felperessel szemben kiszabott bírság mértékét 25 %-kal csökkenti.

306 Következésképpen a Törvényszék a bírság összegét 750 000 euróval csökkenti.

A Bizottság által tévesen megállapított súlyosító körülményekre vonatkozó harmadik jogalapról

A felek érvei

307 A felperes szerint a Bizottság nem indokolta és nem is bizonyította, hogy a felperes szóban forgó piacon erőfölényes helyzetben lett volna, ennélfogva ezt a minősítést el kell utasítani.

308 Álláspontja szerint a megtámadott határozat továbbá nem támasztja alá, hogy az állítólagos jogsértést a felperes szándékosan követte el.

309 A Bizottság előadja, hogy a megtámadott határozat (18) és (22) preambulumbekezdése említi, hogy a felperes erőfölényes helyzetben volt, mivel Németország és a Közösség legnagyobb gyártójaként 52 %-os, illetve 60 %-os piaci részesedéssel rendelkezett. A Bizottság szerint ezt az indokolást az ugyanazon a napon meghozott 91/299 határozatra tekintettel kell értelmezni.

310 Másfelől a megtámadott határozat utal a jogsértés szándékos jellegére. Az (58) preambulumbekezdés alapján csakugyan egyértelmű, hogy a felek teljes mértékben tudatában voltak annak, hogy a piaci versenyt korlátozó megállapodásban vesznek részt.

A Törvényszék álláspontja

311 Előzetesen rá kell mutatni, hogy a megtámadott határozat (64) preambulumbekezdése szerint :

„A bírság egyes gyártókkal szemben kiszabandó összegének megállapításánál a Bizottság figyelembe vette a Solvay – mint a legnagyobb németországi és közösségi termelőnek – erőfölényét a piacon. A Solvay úgy vélte, hogy ebben a minőségében különleges felelősség terhelte a piac »stabilitásának« biztosítását illetően. A CFK viszonylag kisméretű szódagyártó, azonban önként vett részt a jogellenes gyakorlatban."

312 Másfelől a megtámadott határozat (65) preambulumbekezdése a következőket állítja :

„A jogsértést szándékosan követték el, és a két fél teljesnek mértékben tudatában kellett lennie annak, hogy megállapodásuk összeegyeztethetetlen a közösségi joggal."

313 A felperesnek azon érvével kapcsolatban, miszerint a Bizottság nem indokolta és nem is bizonyította, hogy a felperes a szóban forgó piacon erőfölényes helyzetben lett volna, a következőket kell megjegyezni :

314 Az ítélkezési gyakorlat szerint az erőfölény fogalma valamely vállalkozás rendelkezésére álló gazdasági erőre vonatkozik, amely alapján lehetősége van megakadályozni a tényleges verseny fenntartását az érintett piacon, és a versenytársaktól, üzletfelektől és a fogyasztóktól jelentős mértékben függetlenül viselkedni. Tekintet nélkül arra, hogy önálló vállalkozásként vagy valamely vállalatcsoport tagjaként rendelkezik-e 50 %-ot

meghaladó részesedéssel, az ilyen vállalkozás esetében feltételezhető, hogy rendelkezik-e függetlenséggel (a Törvényszék T-191/98. és T-212/98–T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-3275. o.] 931. és 932. pontja).

315 Márpedig a megtámadott határozat (18) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy „[a felperes] a közösségi piac közel 60 %-ával a legnagyobb gyártó volt”, illetve (22) preambulumbekezdésében azt, hogy piaci részesedése „Németországban 52 %-os volt”.

316 Ennélfogva a felperes erőfölényes helyzetére vonatkozó indokolás és bizonyítás hiányára vonatkozó jogalapot el kell utasítani.

317 Ezt követően még ha feltételezzük is, hogy a felperesnek az erőfölényes helyzet hiányára vonatkozó jogalapja érdemi, ez a jogalap elfogadhatatlan. A felperes ugyanis a következő megjegyzésre szorítkozik:

„[A felperes] felhívja a Törvényszék figyelmét az EK 82. cikk alapján hozott határozat ellen ugyanazon a napon az érintett szódapiac(ok) tekintetében erőfölényes helyzetének hiányára vonatkozóan benyújtott keresetében kifejtett érvekre. A felperes mellékletben csatolja e kereset releváns oldalait a jelen keresethez.”

318 A Törvényszék állandó ítélkezési gyakorlata szerint a jogbiztonság és a gondos igazságszolgáltatás biztosítása érdekében a kereset elfogadhatóságához az szükséges, hogy azok a lényeges ténybeli vagy jogi körülmények, amelyeken a kereset alapul, legalább összefoglaló jelleggel összefüggően és érthetően kitűnjenek magából a keresetlevélből. Még ha a szövegnek egyes pontjait alá is támaszthatják és ki is egészíthetik a csatolt iratok meghatározott részeire történő hivatkozások, azonban

a más, akár a keresetlevélhez mellékelt iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a keresetlevél lényeges elemeinek hiányát. Ezenkívül nem a Törvényszéknek kell a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat, amelyek a kereset alapját képezhetik, mivel e mellékleteknek tisztán bizonyító és kisegítő szerepük van. Az eljárási szabályzat 44. cikke 1. §-a c) pontjának ez az értelmezése a válasz elfogadhatóságára is irányadó, amely ugyanezen szabályzat 47. cikkének 1. §-a alapján a kereset kiegészítésére szolgál (a Törvényszék a fenti 25. pontban hivatkozott PVC II-ügyben hozott ítéletének 39. és 40. pontja).

319 Ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint a megtámadott határozat nem bizonyítja, hogy az állítólagos jogsértést szándékosan követte el, és e tekintetben nem tartalmaz indokolást, a következő észrevételeket kell tenni.

320 Az állandó ítélkezési gyakorlat alapján ahhoz, hogy az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak megsértése szándékosnak legyen tekinthető, nincs szükség arra, hogy a vállalkozás tudatában legyen a versenykorlátozásnak, hanem elég az, ha nem kerülhette el a figyelmét, hogy magatartásának célja versenykorlátozó, és kevéssé lényeges az, hogy a vállalkozás tudott-e arról, hogy megsértette az EK 81. cikket (lásd a fenti 280. pontban hivatkozott Brasserie nationale és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 155. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

321 Ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel és mivel létezett a piacfelosztásra irányuló megállapodás, a felperes figyelmét nem kerülhette el, hogy a szóban forgó megállapodás célja a verseny korlátozása, következésképpen a jogsértést szándékosan követte el.

322 Meg kell állapítani továbbá, hogy a megtámadott határozat e tekintetben kellőképpen indokolt. A megtámadott határozat (57) és (58) preambulumbekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a szóban forgó megállapodás célja a verseny korlátozása, és hogy annak „célja nyilvánvalóan a piac mesterséges stabilitásához szükséges feltételek megteremtése volt”. Ezenkívül a megtámadott határozat (65) preambulumbekezdésében megállapította, hogy a két félnek teljes mértékben tudatában kellett lennie annak, hogy megállapodásuk összeegyeztethetetlen a közösségi joggal.

323 Következésképpen a Bizottság jogilag megfelelően indokolta a megtámadott határozatot.

324 Hozzá kell tenni, hogy kizárt, hogy a felperes a hiányzó részaktákban e kérdések tekintetében védelme szempontjából hasznos elemeket találhatott volna.

325 Egyfelől ugyanis a felperes erőfölénye alapvetően a piaci részesedésének mértéke alapján került megállapításra, ugyanakkor semmi nem enged arra következtetni, hogy a hiányzó részaktákban olyan iratokat találhatott volna, amelyek cáfolnák, hogy a felperes a nyersszóda piacán erőfölényben volt (lásd ebben az értelemben a fenti 17. pontban hivatkozott ICI II. ügyben hozott ítélet 61. pontját).

326 Mindezen túlmenően a jogsértés szándékos jellegére utaló körülményre tekintettel kizárt, hogy a felperes az eltűnt részaktákban védelme szempontjából hasznos elemeket találhatott volna, tekintettel arra, hogy nem szükséges, hogy a vállalkozás tudomással bírjon arról, hogy megsértette az EK 81. cikket.

327 Következésképpen a harmadik jogalapot el kell utasítani.

Az enyhítő körülmények fennállására vonatkozó negyedik jogalapról

328 A negyedik jogalap két részből áll, amelyek a felperes Bizottsággal való együttműködésére, valamint a jogsértés versenyre gyakorolt hatásának hiányára vonatkoznak.

A felperes Bizottsággal való együttműködésére vonatkozó első részről

329 A felperes azt állítja, hogy együttműködött a vizsgálat során, mind a Bizottságnak a helyiségeiben tett látogatásaikor, mind annak információkéréseire válaszolva.

330 A 17. rendelet „Információkérés" címet viselő 11. cikke alapján:

„(4) A kért információt a vállalkozások tulajdonosai vagy képviselői és jogi személyek, gazdasági társaságok, cégek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok esetén a törvény vagy a létesítő okirat által a képviselettel megbízott személyek adják meg.

(5) Ha a vállalkozás vagy a vállalkozások társulása a Bizottság által megszabott határidőn belül nem szolgáltatja a kért információt, vagy hiányos információt szolgáltat, a Bizottság határozattal követeli az információszolgáltatást. A határozat megjelöli a kért információt, megfelelő határidőt szab az információszolgáltatásra, és feltünteti a 15. cikk (1) bekezdésének b) pontjában és a 16. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott bírságokat, és a határozat Bíróság által történő felülvizsgálatának jogát."

331 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a vizsgálat során tanúsított együttműködés, amely nem haladja meg azt, amelyre a vállalkozások a 17. rendelet 11. cikkének (4) és (5) bekezdése értelmében amúgy is kötelesek, nem indokolja a bírság csökkentését (a Törvényszék T-12/98. sz., Solvay kontra Bizottság ügyében 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-907. o.] 341. és 342. pontja, valamint a T-241/01. sz., Scandinavian Airlines kontra Bizottság 2005. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2917. o.] 218. pontja). Ugyanakkor indokolt a csökkentés, ha a vállalkozás által szolgáltatott információk jelentősen meghaladják azt, amelynek szolgáltatását a Bizottság a 17. rendelet 11. cikke értelmében megkövetelheti (a Törvényszék T-230/00. sz., Daesang és Sewon Europe kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2733. o.] 137. pontja).

332 A jelen ügyben a felperes csak annyit állít, hogy válaszolt a hozzá intézett információkérésekre. Mivel ez a magatartás a felperes kötelezettségeinek része volt, nem jelent enyhítő körülményt.

333 Ami a felperesnek a helyiségeiben tartott vizsgálat során a Bizottsággal való állítólagos együttműködését illeti, rá kell mutatni, hogy ez a magatartás szintén a felperes kötelezettségeinek részét képezi, így ez sem jelent enyhítő körülményt.

334 Ennélfogva a negyedik jogalap első részét el kell utasítani.

A jogsértés versenyre gyakorolt hatásának hiányára vonatkozó második részről

335 A felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie az állítólagos megállapodás versenyre gyakorolt hatásának hiányát, tekintettel arra, hogy az érintett tonnamennyiségek nem voltak jelentősek.

336 E tekintetben elegendő arra emlékeztetni, hogy a CFK és a felperes közötti megállapodást, amely 1987-ben a német piac 16,57 %-át tette ki, nem lehet jelentéktelen mennyiségnek minősíteni (lásd a fenti 218. és 219. pontokat).

337 Mindezek alapján a felperes érvét, amely alaptalan, el kell utasítani.

338 Következésképpen a negyedik jogalap második részét, és következésképpen a negyedik jogalapot el kell utasítani.

A bírság összegének különösen az eltelt idő miatti aránytalanságára vonatkozó ötödik jogalapról

339 A felperes szerint a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie azt a körülményt, hogy tizenegy év telt el az állítólagos jogsértés megszűnése óta. A felperes kétségbe vonja a bírság büntető és elrettentő jellegének időszerűségét, tekintettel arra, hogy üzletpolitikáját a Bizottság követelményeinek megfelelően átalakította. Azt sem tudja továbbá, hogy a Bizottság a bírság harmadik vállalkozásokkal szemben gyakorolt elrettentő hatása címén milyen indoklással szolgálhatna.

340 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság jogszerűen állapította meg, hogy a felperessel szemben kifogásolt jogsértés „súlyos" volt. A megtámadott határozat (62) preambulumbekezdésében különösen azt emelte ki, hogy a piacfelosztásra irányuló megállapodások jellegüknél fogva a verseny jelentős korlátozását jelentik, és hogy a jelen esetben a felek egymás között korlátozták a versenyt a piac a piac mesterséges stabilitásához szükséges feltételek megteremtésére irányuló mechanizmussal.

341 Ennélfogva a Bizottság jogszerűen szabott ki bírságot a felperesre.

342 Kizárólag tájékoztatásképpen meg kell jegyezni, hogy bírságkiszabási iránymutatás – bár a jelen ügyben nem alkalmazandó – azt írja elő, hogy a „súlyos" jogsértésekért a kiszabható bírságok kiinduló összege 1–20 millió euróig terjed.

343 Az időmúlással kapcsolatban az első jogalap vizsgálatából az tűnik ki, hogy a jelen ügyben a Bizottság betartotta a 2988/74 rendelet rendelkezéseit, valamint az ésszerű határidő elvét. Következésképpen nem hozható fel a Bizottsággal szemben az a kifogás, hogy késlekedett volna a megtámadott határozat meghozatalával.

344 Továbbá az ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a versenyjogi jogsértés miatt kiszabott bírság megállapításakor a Bizottságnak nem csupán a jogsértés súlyát és az ügy sajátos körülményeit kell figyelembe vennie, hanem azt a hátteret is, amelyben a jogsértést elkövették, és biztosítania kell azt, hogy intézkedése elérje a szükséges elrettentő hatást, különösen az olyan típusú jogsértések esetében, amelyek különösképpen veszélyeztetik a Közösség célkitűzéseinek elérését (a fenti 290. pontban hivatkozott Musique diffusion française és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 106. pontja, valamint a Törvényszék T-279/02. sz., Degussa kontra Bizottság ügyben 2006. április 5-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-897. o.] 272. pontját).

345 Következésképpen valamely bírság, még ha egy bizonyos idő eltelte után is szabják ki újból, nem veszít büntető és elrettentő jellegéből, amennyiben megállapítható, hogy az érintett vállalkozás – mint a jelen ügyben is – különösen súlyos versenyjogi jogsértést követett el.

346 Ennélfogva az ötödik jogalapot el kell utasítani.

347 A fentiekből következően meg kell semmisíteni a megtámadott határozatot annyiban, amennyiben tévesen állapítja meg, hogy a jogsértés nagyjából 1987 és 1990 vége között folytatódott.

348 Következésképpen a Törvényszék a felperessel szemben kiszabott bírság összegét 2,25 millió euróban állapítja meg.

A költségekről

349 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 3. §-a alapján részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását, vagy azt, hogy mindegyik fél maga viselje saját költségeit.

350 A jelen ügyben a felperes kérelmeit a Törvényszék részben megalapozottaknak nyilvánította. A Törvényszék az ügy körülményeinek igazságos mérlegelését követően a felperest kötelezi saját költségei háromnegyed részének, valamint a Bizottság költségeinek háromnegyed részének viselésére, a Bizottságot pedig saját költségei egynegyed részének, valamint a felperes költségei egynegyed részének viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK

a következőképpen határozott:

1) A Bizottság EK 81. cikk alkalmazására irányuló eljárásban hozott 2000. december 13-i 2003/5/EK határozatának 1. cikkét (COMP/33.133 – B: szóda – Solvay, CFK ügy) megsemmisíti annyiban, amennyiben azt állapítja meg, hogy a Solvay SA 1990-ben megsértette az EK 81. cikket.

2) A Solvay-val szemben kiszabott bírság összegét 2,25 millió euróban állapítja meg.

3) A keresetet ezt meghaladó részében elutasítja.

4) A felperes viseli saját költségeinek háromnegyed részét és az Európai Bizottság költségeinek háromnegyed részét.

5) Az Európai Bizottság viseli saját költségeinek egynegyed részét, valamint a felperes költségeinek egynegyed részét.

Meij Vadapalas Dittrich

Kihirdetve Luxembourgban, a 2009. december 17-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás . . . . . II - 4794

Eljárás . . . . . II - 4804

A felek kérelmei . . . . . II - 4809

A jogkérdésről . . . . . II - 4810

1. A megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kérelemről . . . . . II - 4810

Az időmúláson alapuló első jogalapról . . . . . II - 4811

Az elévülési szabályok téves alkalmazására vonatkozó első részről . . . . . II - 4811

– A felek érvei . . . . . II - 4811

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4813

Az ésszerű határidőn belüli eljárás elvére vonatkozó második részről . . . . . II - 4818

– A felek érvei . . . . . II - 4818

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4820

A lényeges eljárási szabályok megsértésére vonatkozó második jogalapról . . . . . II - 4825

A kollegialitás elvének megsértésén alapuló első részről . . . . . II - 4826

– A felek érvei . . . . . II - 4826

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4827

A jogbiztonság elvének megsértésére vonatkozó második részről . . . . . II - 4829

– A felek érvei . . . . . II - 4829

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4830

A felperes újbóli meghallgatásához való joga megsértésére vonatkozó harmadik részről . . . . . II - 4833

– A felek érvei . . . . . II - 4833

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4835

A kartellekkel és piaci erőfölénnyel kapcsolatban a tanácsadó bizottsággal folytatott ismételt konzultáció hiányára vonatkozó negyedik részről . . . . . II - 4837

– A felek érvei . . . . . II - 4837

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4838

A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottság szabálytalan összetételére vonatkozó ötödik részről . . . . . II - 4840

– A felek érvei . . . . . II - 4840

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4840

A pártatlanság, a gondos ügyintézés és az arányosság elveinek megsértésére vonatkozó hetedik részről . . . . . II - 4841

– A felek érvei . . . . . II - 4841

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4842

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányán alapuló harmadik jogalapról II - 4843

A felek érvei . . . . . II - 4843

A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4845

A dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogának megsértésére vonatkozó negyedik jogalapról . . . . . II - 4848

A jelen ügy pervezető intézkedések keretében megtekintett iratai között található, a védelem szempontjából hasznos iratok létezésére vonatkozó első részről . . . . . II - 4850

– A felek érvei . . . . . II - 4850

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4851

Az akta felperes általi maradéktalan megtekintésének hiányára vonatkozó második részről . . . . . II - 4852

– A felek érvei . . . . . II - 4852

– A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4853

2. A bírság eltörlésére vagy csökkentésére vonatkozó kérelmekről . . . . . II - 4859

A jogsértés súlyának téves értékelésére vonatkozó első jogalapról . . . . . II - 4859

A felek érvei . . . . . II - 4859

A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4860

A jogsértés időtartamának téves értékelésére vonatkozó második jogalapról . . . . . II - 4864

A felek érvei . . . . . II - 4864

A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4865

A Bizottság által tévesen megállapított súlyosító körülményekre vonatkozó harmadik jogalapról . . . . . II - 4869

A felek érvei . . . . . II - 4869

A Törvényszék álláspontja . . . . . II - 4870

Az enyhítő körülmények fennállására vonatkozó negyedik jogalapról . . . . . II - 4873

A felperes Bizottsággal való együttműködésére vonatkozó első részről . . . . . II - 4874

A jogsértés versenyre gyakorolt hatásának hiányára vonatkozó második részről . . II - 4875

A bírság összegének különösen az eltelt idő miatti aránytalanságára vonatkozó ötödik jogalapról . . . . . II - 4876

A költségekről . . . . . II - 4878